

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΤΕ

ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΟ ΧΑΪΔΑΡΙ
CULTURAL CENTER IN CHAIDARI**

ΚΩΣΤΑΚΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

ΚΩΣΤΑΚΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΜΠΑΡΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΠΑΤΡΑ – 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας η πρακτική και υποστηρικτική βοήθεια που λάβαμε ήταν καταλυτική για την ολοκλήρωση της. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον επιβλέπων καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Μπάρλα, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση του όπως και για την υπομονή που έδειξε όλους αυτούς τους μήνες.

Ξεχωριστά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά το προσωπικό της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών του Δημαρχείου του Δήμου Χαϊδαρίου, καθώς και προσωπικά την κ. Παναγιωτάκου Παναγιώτα για τα πολύτιμα αρχεία, σχέδια και στοιχεία που μας παρέδωσαν για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τους ανθρώπους του προσωπικού μας περιβάλλοντος για την αμέριστη συμπαράστασή τους, και τους εργοδότες μας κ. Παυλίδη Ελευθέριο και τον κ. Πρώϊο Μιχάλη για το ενδιαφέρον και την βοήθεια τους καθ' όλη τη διάρκεια της διεξαγωγής και συγγραφής της πτυχιακής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Πτυχιακή Εργασία έχει σαν αντικείμενο μελέτης τη σύνθεση Πολιτιστικού Κέντρου στην περιοχή Χαϊδαρίου, στην Αθήνα. Το Χαϊδάρι είναι βορειοδυτικό προάστιο των Αθηνών, βρίσκεται νοτιοανατολικά της Ελευσίνας, νότια της Αττικής Οδού και δυτικά της Λεωφόρο Κηφισού. Το οικοπέδο βρίσκεται στο κέντρο της περιοχής.

Με το κτηριακό σύμπλεγμα συνιστά ομαλή μετάβαση από τον αστικό ιστό στον μη οικοδομημένο χώρο και αντίστροφα. Πρόκειται για πλέγμα χώρων, που δύναται η δυνατότητα να υπάρξουν ως ενιαία οντότητα και ως σύνολο, με τα χαρακτηριστικά της πόλης και τα χαρακτηριστικά της μη δομημένης έκτασης μαζί και, σε ένα άλλο επίπεδο, να αποτελεί ορόσημο εισόδου στην πόλη της Αθήνας.

Η κεντρική ιδέα της πρότασης συνίσταται στην ένωση του οικοπέδου με το “Πάρκο Ιστορικής Μνήμης στο Στρατόπεδο Χαϊδαρίου” και τον ελεύθερο χώρο στο διπλανό πάρκο, που θα εμπεριέχουν τα χαρακτηριστικά της μετάβασης από την κεντρική αρτηρία κίνησης (Λεωφόρο Αθηνών), στον ανοιχτό δημόσιο χώρο (πλατεία), στον κλειστό δημόσιο (δημόσιο κτήριο), στο πράσινο δημόσιο (πάρκο) με δύο κυρίαρχους κτηριακούς όγκους και δύο μικρά περίπτερα, οι οποίοι αρθρώνουν τη σύνθεση, συσχετίζοντας και συντάσσοντας τις ζώνες.

Η κεντρική ιδέα αποκρυσταλλώνεται και υλοποιείται ως αρχιτεκτονική σύνθεση μέσα από τις απαιτήσεις του κτηριολογικού προγράμματος, τις νύξεις του τοπίου και τις αφορμές της αστικής λειτουργίας.

Το φυσικό ανάγλυφο του εδάφους και οι ροές των αστικών κινήσεων ορίζουν την πρώτη ζώνη στα νοτιοανατολικά του οικοπέδου, και διαδοχικά προς τα βόρεια και βορειοδυτικά χωροθετούνται η πλατεία, το δημόσιο πράσινο και τα κεντρικά κτίρια. Οι ζώνες είναι αναγνώσιμες και αυστηρά οριοθετημένες με αρχιτεκτονικές χειρονομίες. Ταυτόχρονα, ωστόσο, γίνεται αναίρεση αυτής της οριοθέτησης των ζωνών με την ανεμπόδιστη οπτική επικοινωνία της μιας προς την άλλη και αμφίδρομες ανεμπόδιστες κινήσεις.

Σε ένα άλλο επίπεδο, αυτό της συνθήκης στο όριο του αστικού ιστού, η οριοθέτηση και η ταυτόχρονη αναίρεση της οριοθέτησης των ζωνών αυτών αντικατοπτρίζουν αντίστοιχα το άστυ και το μη δομημένο. Το τοπίο επεμβαίνει στο κτήριο και το κτήριο στο τοπίο σε μια αμφίδρομη ενεργητική παρεμβολή, με την γραμμική κίνηση των κτηρίων να λειτουργεί ως νησίδα άρθρωσης κτισμένου χώρου μέσα στο πράσινο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1-23
1.1 ΤΟΠΟΣ	1-2
1.1.1 Γενικά Στοιχεία για τον Δήμο Χαϊδαρίου.....	1-2
1.1.2 Δημογραφικά Δεδομένα.....	2
1.1.3 Δημογραφική Εξέλιξη	2
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	3-19
1.2.1 Αρχαία Περίοδος – Ιστορικοί Τόποι και δρώμενα στο Χαϊδάρι	3-5
1.2.2 Βυζαντινή Περίοδος.....	6-8
1.2.3 Νεότερη Περίοδος.....	8-11
1.2.4 Σύγχρονη Περίοδος.....	11-13
1.2.5 Σήμερα	13-19
1.3 ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ	20-23
2. Α΄ ΦΑΣΗ (ΤΙ ΖΗΤΑΕΙ Η ΠΟΛΗ)	24-30
2.1 ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....	24-25
2.2 ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.....	26-27
2.3 ΣΤΟΧΟΣ	28-30

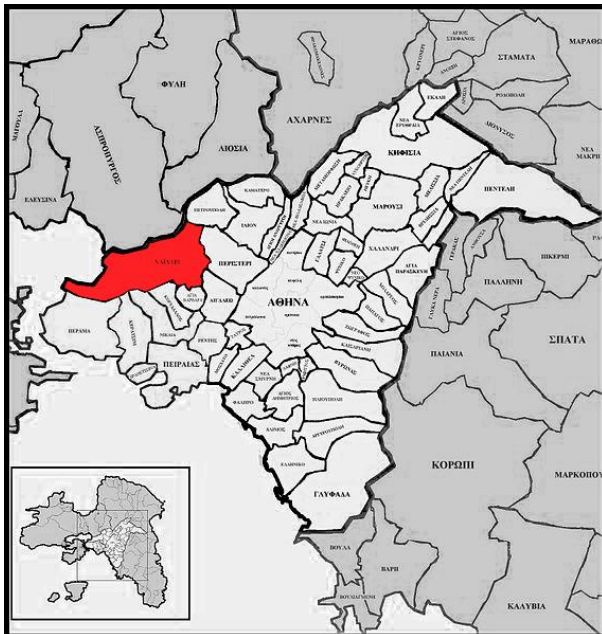
3. Β' ΦΑΣΗ (Η ΠΡΟΤΑΣΗ)	31-49
3.1 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ	31
3.2 Η ΠΡΟΤΑΣΗ.....	32-49
3.2.1 Θέση Έργου	32-33
3.2.2 Αρχιτεκτονικά – Πολεοδομικά	34-45
3.2.2.1 Όγκοι.....	34-41
3.2.2.2 Σύνθεση	42-45
3.2.3 Υλικά	46
3.2.4 Περιβάλλον	47-48
3.2.5 Οικονομία	49
3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	49
4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	51
6. ΣΧΕΔΙΑ	52-65
7. ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ	66-71

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΤΟΠΟΣ

1.1.1 Γενικά Στοιχεία για τον Δήμο Χαϊδαρίου

Ο Δήμος Χαϊδαρίου είναι ο μεγαλύτερος ως προς την έκταση του στην Δυτική Αθήνα. Διαθέτει συνολικά 22.655 στρέμματα από τα οποία η περιοχή της δομημένης έκτασης καλύπτει 4.457 στρέμματα, στα οποία συγκαταλέγονται σημαντικές εκτάσεις που ανήκουν στα δύο μεγάλα νοσηλευτήρια ψυχικών παθήσεων, το Δημόσιο Ψυχιατρείο και το Δρομοκαΐτειο και το Αττικό Νοσοκομείο. Η μη δομημένη έκταση ανέρχεται σε 18.198 στρέμματα.

Ο Δήμος Χαϊδαρίου βρίσκεται στην είσοδο της Αθήνας και ενώνει το Θριάσιο Πεδίο με το Λεκανοπέδιο της Αττικής. Αποτελεί την δυτική πύλη της πρωτεύουσας και την φυσική διέξοδο της προς τις δυτικές ακτές της Αττικής. Θεωρείται αστική ημιορεινή περιοχή και λόγω των μορφολογικών χαρακτηριστικών μπορεί να διακριθεί γεωγραφικά σε τρεις ζώνες: την Παραλιακή Ζώνη Σκαρामαγκά, τη Ζώνη Δαφνίου και τη Ζώνη της Πόλης Χαϊδαρίου. Χωροταξικά, αποτελεί τμήμα της υποενοτήτας Δυτικής Αθήνας- Θριασίου Πεδίου του Λεκανοπεδίου της Αττικής.

Οι υπαρκτοί αλλά αδιαμόρφωτοι ελεύθεροι χώροι, ουσιαστικά τα πρανή του Ποικίλου Όρους και του Όρους Αιγάλεω καθώς και η περιοχή του Δαφνίου, περιβάλλουν τη δομημένη περιοχή του Δήμου Χαϊδαρίου προσφέροντας προστασία και ανάσα από την ατμοσφαιρική επιβάρυνση που προκαλείται από τους προερχόμενους, εκτός της βιομηχανικής περιοχής του Θριασίου Πεδίου, ατμοσφαιρικούς ρύπους ενώ μπορούν δυνητικά να λειτουργήσουν ως υπερτοπικοί πόλοι πρασίνου και αναψυχής.

Γενικότερα η περιοχή του Δήμου Χαϊδαρίου μπορεί να λειτουργήσει ως υπερτοπικός πόλος λόγω της έκτασης του, της δυναμικής ύπαρξης σχετικά υψηλού επιπέδου θετικών περιβαλλοντικών συνθηκών, της απόστασης του από το Κέντρο της Αθήνας, της εύκολης πρόσβασης της περιοχής τόσο από την Αθήνα όσο και από τον Πειραιά, της ύπαρξης ήδη λειτουργιών με υπερτοπικό χαρακτήρα όπως τα δύο νοσηλευτήρια ψυχικών παθήσεων και το Αττικό Νοσοκομείο. Επιπλέον, λόγω του ότι το Χαϊδάρι, είναι μια πόλη με ιστορικές μνήμες όλων των εποχών, διαθέτει πολιτιστικά μνημεία αρχαιολογικής, ιστορικής και θρησκευτικής φύσεως όπως τα Αρχαία Ιερά της Αφροδίτης και του Απόλλωνος, το Σπήλαιο του Πανός, το Παλατάκι, το πρώην Γερμανικό Στρατόπεδο Συγκέντρωσης κατά την διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής, ο Ναός του Προφήτη Ηλία και η Μονή Δαφνίου.

Από πολεοδομικής απόψεως είναι χωρισμένο στα δύο, αφού τέμνεται έντονα και χαρακτηριστικά από την Λεωφόρο Αθηνών – Κορίνθου. Οικιστικά διαχωρίζεται σε 5 συνοικίες και 15 γειτονιές που δημιουργούν συνεκτικό οικιστικό τμήμα με ιστορικές καταβολές. Η σημερινή Πόλη του Χαϊδαρίου αποτελεί τον πλέον ιστορικό οικισμό της Δυτικής Αθήνας, του οποίου ο βασικός οικιστικός πυρήνας δημιουργήθηκε γύρω στο 1882. Είναι δηλαδή η πρώτη περιοχή της Δυτικής Αθήνας που απέκτησε εγκεκριμένο σχέδιο, ενώ διαθέτει φανερά σημάδια της ιστορίας της συνέχειας, που λειτουργούν σημειολογικά σαν πόλοι αναγνώρισης.

Σήμερα θεωρείται η πλέον αστικοποιημένη περιοχή της γεωγραφικής ενότητας της Δυτικής Αθήνας με τρόπο ανάπτυξης αντίστοιχο συνοικιών του Κέντρου των Αθηνών. Διοικητικά υπάγεται στην Νομαρχία Αθηνών και ως σοβαρότεροι πόλοι έλξης εξυπηρετήσεων για τους κατοίκους και γενικότερα ως κέντρα επιρροής προς τον Δήμο Χαϊδαρίου μπορούν να θεωρηθούν οι όμοροι Δήμοι Αιγάλεω, Περιστερίου, Πετρούπολεως, Αγίας Βαρβάρας, Νίκαιας, Κορυδαλλού, Κερατσινίου, Περάματος και Ασπροπύργου και οι Λεωφόροι Αθηνών - Κορίνθου και Ιεράς Οδού.

1.1.2 Δημογραφικά Δεδομένα

Ο Δήμος Χαϊδαρίου έχει συνολική έκταση 226,66 τ. χλμ. και συνολικά μόνιμο πληθυσμό 48.494 κατοίκους (Απογραφή Ε.Σ.Υ.Ε. 2001). Η πληθυσμιακή πυκνότητα στην περιοχή του Δήμου Χαϊδαρίου ανέρχεται σε 215 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

1.1.3 Δημογραφική Εξέλιξη

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του Δήμου Χαϊδαρίου σύμφωνα με τις έξι (6) τελευταίες, ανά δεκαετία, απογραφές της Ε.Σ.Υ.Ε., παρατηρείται ότι απεικονίζεται μια μεγάλη αύξηση του πληθυσμού τις δεκαετίες 1951-1961, 1961-1971 και 1971-1981, όπου ο πληθυσμός του δήμου Χαϊδαρίου αυξήθηκε κατά 74,26%, 58,82% και 24,33% αντίστοιχα. Γεγονός που οφείλεται στο έντονο φαινόμενο της αστικοποίησης το οποίο παρατηρήθηκε και στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας την περίοδο αυτή, άλλοτε σε μεγαλύτερο και άλλοτε σε μικρότερο βαθμό. Μάλιστα στην περίπτωση του Δήμου Χαϊδαρίου, η αστικοποίηση συντελέστηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της σε αυτές τις δεκαετίες (από 1951 έως 1981) καθώς τις επόμενες δεκαετίες, 1981-1991 και 1991-2001 ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού κυμάνθηκε σε πολύ μικρά επίπεδα, 0,9% και 1,41% ανά δεκαετία, αντίστοιχα.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η θέση του Χαϊδαρίου όρισε και την ιστορία του, η οποία ξεκινάει μόλις στην Αρχαία Περίοδο με σταθμούς στην Βυζαντινή, την Νεότερη και την Σύγχρονη Περίοδο. Παρακάτω θα γίνει μια περιληπτική περιήγηση στα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα στην περιοχή του Χαϊδαρίου, γεγονότα σταθμοί για την Αρχιτεκτονική και τον Πολιτισμό.

1.2.1 Αρχαία Περίοδος- Ιστορικοί Τόποι και δρόμους στο Χαϊδάρι

Η θέση του Χαϊδαρίου μεταξύ Αθήνας και Ελευσίνας, και μάλιστα στο σημαντικό πέρασμα μεταξύ των ορεινών όγκων του Αιγάλεω και του Ποικίλου, έπαιξε πρωταρχικό ρόλο στην εξέλιξη της περιοχής κατά την αρχαιότητα. Ο δρόμος που συνέδεε αυτούς τους δύο πόλους ήταν η περίφημη Ιερά Οδός, η οποία περνούσε κατά μήκος της περιοχής που καταλαμβάνει ο σημερινός Δήμος Χαϊδαρίου, ακολουθώντας περίπου την πορεία της σύγχρονης ομώνυμης οδού. Η Ιερά Οδός αποτέλεσε τον βασικό άξονα κατά μήκος του οποίου αναπτύχθηκε το αρχαίο Χαϊδάρι, που στους κλασικούς και ελληνοιστικούς χρόνους ήταν γνωστό ως Έρμος. Μετά την κλεισθένεια μεταρρύθμιση, στα τέλη του 6ου αιώνα π.Χ., ο Έρμος αποτέλεσε έναν από τους πιο σημαντικούς δήμους της Ακαμαντίδος φυλής. Η περιοχή του Χαϊδαρίου είχε ιδιαίτερα στενή σχέση με την Ελευσίνα και τα ιερά της. Αυτή οφειλόταν στις μεγάλες λατρευτικές πομπές από την Αθήνα προς την Ελευσίνα που πραγματοποιούνταν κάθε φθινόπωρο στο πλαίσιο των Μεγάλων Μυστηρίων. Στις 14 του μήνα Βοηδρομιώνα (μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου) το ελευσινιακό ιερατείο, συνοδευόμενο από τιμητική φρουρά, μετέφερε στην Αθήνα μέσω της Ιεράς Οδού τα ιερά αντικείμενα που φυλάσσονταν στην Ελευσίνα όλο τον χρόνο. Τα αντικείμενα αυτά, που παραμένει άγνωστο τι ακριβώς ήταν, τοποθετούνταν στο εν Άστει Ελευσίνιον, ένα ιερό στη βόρεια κλιτύ της Ακρόπολης, και οι εορτασμοί ξεκινούσαν επίσημα. Τα Μεγάλα Μυστήρια διαρκούσαν εννέα ημέρες και είχαν αντικείμενο τον εορτασμό της συμβολικής ένωσης της θεάς Δήμητρας με την κόρη της Περσεφόνη μετά την επάνοδο της τελευταίας από τον Άδη. Κατά την πέμπτη ημέρα τα ιερά αντικείμενα της Δήμητρας επέστρεφαν στην Ελευσίνα συνοδευόμενα από πολυπληθή πομπή που αποτελούνταν από τους υποψήφιους μύστες αλλά και ήδη μνημένους πιστούς. Πήγαιναν στην Ελευσίνα, προκειμένου να τιμήσουν τη Δήμητρα συμμετέχοντας σε τελετουργίες με μυστικιστικό και έντονα πνευματικό χαρακτήρα, για τις οποίες ελάχιστα στοιχεία γνωρίζουμε σήμερα. Η πορεία από την Αθήνα προς την Ελευσίνα είχε μήκος περίπου 20 χιλιόμετρα. Το ένα τέταρτο της διαδρομής αυτής εντοπίζεται μέσα στα όρια του σύγχρονου Χαϊδαρίου και συγκεκριμένα από το όριο με τον Δήμο Αιγάλεω μέχρι και τον Σκαραμαγκά. Η διαδρομή περνούσε μέσα από δροσερές δασώδεις εκτάσεις, αγρούς και καλλιεργημένα χωράφια, ενώ ιερά και εντυπωσιακά ταφικά μνημεία κοσμούσαν τις παρυφές της Ιεράς Οδού. Σε κάποια από τα παρόδια ιερά οι πιστοί της Δήμητρας έκαναν στάσεις για να ξεκουραστούν ή να τελέσουν ιερουργίες σχετιζόμενες με τα Μυστήρια. Στην περιοχή του Χαϊδαρίου τέτοια ορόσημα υπήρξαν ο ναός του Απόλλωνα, στη θέση όπου βρίσκεται σήμερα η μονή Δαφνίου, και το ιερό της Αφροδίτης στον Σκαραμαγκά, τα οποία θα δούμε αναλυτικά παρακάτω.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε ότι το Χαϊδάρι είναι άμεσα συνδεδεμένο με την Ελευσίνα και σε ερευνητικό-αρχαιολογικό επίπεδο. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι συστηματικές έρευνες που έγιναν στις αρχές της δεκαετίας του 1930 κατά μήκος της Ιεράς Οδού, από τον λόφο του Προφήτη Ηλία μέχρι τη λίμνη Κουμουνδούρου, στα σύνορα Χαϊδαρίου και Ασπροπύργου, οφείλονταν στην προσπάθεια του τότε διευθυντή της αρχαιολογικής υπηρεσίας Κωνσταντίνου Κουρουνιώτη (1878-1945) να αναδείξει τα ιστορικά στοιχεία της Ιεράς οδού. Έχοντας ερευνήσει διεξοδικά τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας, επιδίωξε να επεκτείνει τις ανασκαφές και στην Ιερά οδό, προκειμένου να ολοκληρώσει τη μελέτη των ελευσινιακών ιερών. Η περιοχή του Χαϊδαρίου ήταν εξίσου σημαντική και για την Αθήνα, αφού στην ουσία αποτελούσε το δυτικότερο άκρο της. Είναι το σημείο, όπου μόλις έφταναν οι επισκέπτες από τη Θεσσαλία, τη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο καταλάβαιναν ότι είχαν πλέον έρθει στον προορισμό τους, καθώς από τον χαρακτηριστικό λόφο του Προφήτη Ηλία έβλεπαν τη λαμπρή πολιτεία να απλώνεται μπροστά στα πόδια τους. Τα συναισθήματα θαυμασμού και δέους των αρχαίων ταξιδιωτών ένιωσε τουλάχιστον είκοσι αιώνες αργότερα και ο Γάλλος ρομαντικός συγγραφέας και λόγιος FranQois René Chateaubriand (1768-1848), στην πορεία του από την Ελευσίνα προς την Αθήνα κατά την περιήγησή του στην Ελλάδα το 1806. Αντικρίζοντας την Αθήνα από το υπερυψωμένο τοπίο του λόφου, αναφέρει:

«Οι την πόλιν του Κέκροπος επισκεπτόμενοι περιηγηταί αφικνούνται συνήθως είς αυτήν διά του Πειραιώς ή της Ευβοίας, στερούμενοι ούτω μέγα μέρος του θεάματος- καθότι ή Ακρόπολις δέν φαίνεται τοίς διά θαλάσσης αφικνουμένοις, ο δε Άγγελσμος επιπροσθει τοίς έξ Ευβοίας ερχομένοις. Εγώ όμως αγαθή τύχη έφθασα είς Αθήνας διά της οδού, άφ' ης φαίνεται ή πόλις έν πάση τη λαμπρότητι αύτης.
»Τό πρώτον άντικείμενον, όπερ είδον, ήτο ή Ακρόπολις φωτιζόμενη υπό του ανατέλλοντος ηλίου- υψούτο δε καταντίκρυ πέραν τής πεδιάδος και εφαινετο ερειδομένη επί του Υμηττού, σχηματίζοντος τόν ορίζοντα τής εικόνας ταύτης. Παρίστα δέ συγκεχυμένον μίγμα έκ κιονοκράνων τών Προπυλαίων, κίωνων του Παρθενώνος και του ναού του Ερεχθέως, επάλξεις τειχών κανονοφόρων, Γοθικών ερειπίων Χριστιανικών και Όθωμανικών καλυβών».

Χάρτης της Δυτικής Αττικής της δεκαετίας του 1830 (J. Dower). Απεικονίζεται η πορεία της Ιεράς Οδού από τον Κεραμεικό έως την Ελευσίνα. Στην περιοχή που καταλαμβάνει ο σύγχρονος Δήμος Χαϊδαρίου σημειώνονται τα τοπωνύμια “Aidari” (Χαϊδάρι), “A Georgi” (Άγιος Γεώργιος), “A Elea” (Προφήτης Ηλίας), “Daphne” (Δαφνί) και Tor Venus” (ιερό Αφροδίτης).

1.2.2 Βυζαντινή Περίοδος

Μονή Δαφνίου

Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα υπάρχοντα αρχαιολογικά δεδομένα, η εξοχική περιοχή του Χαϊδαρίου ήταν σχετικά έρημη στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια, δηλαδή κατά τη μακρόχρονη περίοδο από τον 4ο μέχρι και τον 18ο αιώνα. Τα δυτικά όρια της πόλης των Αθηνών βρίσκονταν στην περιοχή του Θησείου και του Κεραμεικού. Από εκεί και πέρα απλώνονταν τα δυτικά προάστια της πόλης, όπου υπήρχαν και καλλιεργήσιμες εκτάσεις γης, αγροκτήματα και ελάχιστες κατοικίες. Όλα αυτά διασχίζονταν από την αρχαία Ιερά Οδό, που εξακολουθούσε να παραμένει η βασική οδική αρτηρία που οδηγούσε τους Αθηναίους στην Ελευσίνα, αλλά και τους δρόμους προς την Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα και τη Θεσσαλία. Η ημιορεινή περιοχή του Χαϊδαρίου ήταν καλυμμένη με πυκνά δάση. Μοναδική, αλλά ιδιαιτέρως εξέχουσα εξαίρεση αποτέλεσε η περίφημη μονή Δαφνίου, χτισμένη στη θέση του ναού του Δαφναίου Απόλλωνος. Το Δαφνί υπήρξε μία από τα πιο φημισμένες μονές του ελλαδικού χώρου και σημαντικός πόλος έλξης μοναχών και προσκυνητών από τον 11ο μέχρι και τον 16ο αιώνα. Τόσο η εντυπωσιακή αρχιτεκτονική, όσο και η λαμπρή ψηφιδωτή διακόσμηση του ναού της μονής Δαφνίου, την καθιστούν ένα από τα πλέον εξαιρετικά μνημεία της βυζαντινής τέχνης

Στην παρούσα ενότητα θα εξεταστεί η μακραίωνη ιστορία του μοναστηριού από την ίδρυσή του μέχρι τις μέρες μας. Επίσης θα παρουσιαστεί η ψηφιδωτή διακόσμηση των κτηρίων, ενώ η αρχιτεκτονική της μονής θα συζητηθεί σε σχέση με την καθημερινή ζωή και τις συνήθειες των μοναχών. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις εργασίες στερέωσης, συντήρησης και ανάδειξης, που πραγματοποιούνται στο Δαφνί από τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα μέχρι και σήμερα.

Άποψη του καθολικού της μονής Δαφνίου από τα ανατολικά.

Ο ναός του Προφήτη Ηλία

Ο μικρός ναός του Προφήτη Ηλία βρίσκεται στην κορυφή του ομώνυμου λόφου, στα βόρεια της Ιεράς Οδού και γύρω στα 2 χλμ. νοτιοανατολικά της μονής Δαφνίου. Πρόκειται για καμαροσκεπαστή βασιλική αρχικών διαστάσεων 4x7,4 μ., με ημικυκλική αψίδα ιερού. Η χρονολόγηση του μνημείου είναι ασαφής και πιθανότατα ανάγεται στη μεταβυζαντινή περίοδο. Παρ' όλα αυτά, ο Ορλάνδος αναφέρει ότι δίπλα στο κατώφλι της εκκλησίας υπήρχε αποσπασματικό θωράκιο με ανάγλυφη διακόσμηση ροδάκων και πυροστροβίλων. Αυτά τα διακοσμητικά θέματα ήταν ιδιαίτερα συνήθη κατά τον 10ο και τον 11ο αιώνα- έτσι, μπορούμε να υποθέσουμε ότι το θωράκιο ανήκε σε προγενέστερο κτίσμα, το οποίο διαδέχθηκε ο σημερινός ναός. Ο Προφήτης Ηλίας αναφέρεται ότι υπήρξε μετόχι της μονής Δαφνίου.

Ο μικρός ναός του Προφήτη Ηλία στην κορυφή του ομώνυμου λόφου (φωτ. Σπ. Παναγιωτόπουλος).

Στα μέσα του 19ου αιώνα ήρθε στο μετόχι ο μοναχός Ακάκιος, ο οποίος φρόντισε για την επέκταση του ναού προς τα δυτικά, όπου κατασκευάστηκε πρόναος. Κατά μήκος της νότιας πλευράς, προστέθηκε παρεκκλήσι αφιερωμένο στον άγιο Τιμόθεο και την αγία Μαύρα Έτσι, ο ναός απέκτησε διαστάσεις 5,1x11,75 μ.

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου

Ο μικρός ναός του Αγίου Γεωργίου βρίσκεται γύρω στα 1,1 χλμ. βορειοανατολικά του λόφου του Προφήτη Ηλία και 0,5 χλμ. βορειοδυτικά του πύργου Παλατάκι. Πρόκειται για καμαροσκεπή μονόχωρη βασιλική διαστάσεων 4,5x10,4 μ., με νάρθηκα και ημικυκλική αψίδα ιερού. Ο ναΐσκος είναι γνωστός κυρίως για τις τοιχογραφίες που φιλοτέχνησε ο Νικηφόρος Λύτρας, πιθανόν με τη βοήθεια του συναδέλφου του Νικόλαου Γύζη, κατά τη δεκαετία του 1850. Τότε το εκκλησάκι ανήκε στο κτήμα Χαϊδάρι, το οποίο βρισκόταν στην κατοχή του φιλότεχνου Τήνιου Νικόλαου Νάζου. Σχετικά με την παρουσία και το έργο των μεγάλων Ελλήνων ζωγράφων Λύτρα και Γύζη στο Χαϊδάρι, θα γίνει αναλυτική αναφορά στην επόμενη ενότητα. Εδώ, αρκεί να αναφέρουμε ότι το εκκλησάκι οικοδομήθηκε κατά τα μεταβυζαντινά χρόνια. Στο ιερό, στην κόγχη της πρόθεσης, σώζεται τοιχογραφία με την παράσταση της Άκρας Ταπείνωσης, η οποία τοποθετείται στον 16ο αιώνα.

Τοιχογραφία του 16ου αιώνα με παράσταση Άκρας Ταπεινώσης στην κόγχη της πρόθεσης του ναού του Αγίου Γεωργίου (φωτ. Σπ. Παναγιωτόπουλος).

1.2.3 Νεότερη Περίοδος

Ο Αγώνας του 1821 - Η μάχη του Χαϊδαρίου

Ιδιαίτερους δεσμούς έχει το Χαϊδάρι και με την ιστορική περίοδο της Επανάστασης του 1821, αφού αποτέλεσε το θέατρο κρίσιμων μαχών που έλαβαν χώρα στις 6 και 8 Αυγούστου του 1826 αλλά και της μικρότερης μάχης στο Δαφνί στις 21 Μαρτίου 1827, ελάχιστες εβδομάδες πριν από τη δεινή ήττα των Ελλήνων στον Ανάλατο. Τόσο οι μάχες στο Χαϊδάρι, όσο και αυτή στο Δαφνί είχαν πρωταγωνιστές τον Γεώργιο Καραϊσκάκη (1780-1827) και τους οπλαρχηγούς που είχαν συνταχθεί στο πλευρό του, καθώς και τον Γάλλο αξιωματικό Κάρολο Φαβιέρο (1782-1855) επικεφαλής των δυνάμεων του ελληνικού τακτικού στρατού και του μικρού τάγματος των φιλελλήνων. Οι μάχες αυτές αποτέλεσαν μέρος των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της προσπάθειας για απελευθέρωση της Ακρόπολης, του κάστρου των Αθηνών, που τελούσε υπό πολιορκία από τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά, γνωστό και ως Κιουταχί (1780-1839).

Η ακριβής τοποθεσία του Χαϊδαρίου όπου έγιναν οι μάχες εντοπίζεται στην περιοχή του Ελαιώνα, εκεί όπου σήμερα υπάρχει ο πύργος Παλατάκι. Εκεί υπήρχε μεγάλο περιφραγμένο αγρόκτημα, γνωστό ως Αχερδάρι (Χαϊδάρι). Σύμφωνα με την παράδοση, το κτήμα αυτό πήρε το όνομά του από τον επί Τουρκοκρατίας ιδιοκτήτη του Χαϊδάρ πασά. Όπως θα δούμε στις παρακάτω ενότητες, οι Έλληνες ταμπουρώθηκαν πίσω από τον περίβολο του αγροκτήματος και στους γύρω λόφους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα στρατεύματα του Κιουταχί. Η τοποθεσία αυτή ήταν ιδανική για τους πολεμιστές του Καραϊσκάκη αφενός μεν γιατί βρισκόταν αρκετά κοντά στο στρατόπεδό τους στην Ελευσίνα (Ιούλιος - Οκτώβριος 1826) και αφετέρου διότι ήταν προστατευμένη από λόφους, πράγμα που ευνοούσε τον ανταρτοπόλεμο που διεξήγαγαν οι Έλληνες εναντίον των πολυάριθμων τουρκικών στρατευμάτων. Σήμερα, μια μαρμαρίνη τιμητική στήλη καθώς και μια προτομή του Καραϊσκάκη, τοποθετημένες στην πλατεία γύρω από το Παλατάκι, θυμίζουν τα γεγονότα του Αυγούστου του 1826. Κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα η περιοχή που καταλαμβάνει ο σύγχρονος Δήμος Χαϊδαρίου ήταν δασώδης και αρκετά ερημική. Οι

ελάχιστοι κάτοικοι ήταν κατά πάσα πιθανότητα συγκεντρωμένοι γύρω από το κτήμα του Χαϊδάρ πασά και ασχολούνταν με την κτηνοτροφία. Σε έγγραφο με στατιστικά στοιχεία και χρονολογία 1840 σημειώνεται ότι το Χαϊδάρι ήταν μικρότατος οικισμός με δέκα κατοίκους. Από εδώ πέρασε ο νεαρός Gustave Flaubert πηγαίνοντας προς την Ελευσίνα. Η μονή Δαφνίου ήταν σχεδόν ερημωμένη στις αρχές του 19ου αιώνα. Το καλοκαίρι του 1821, κατά την εκστρατεία του Ομέρ Βρυώνη στην Αττική, το μοναστήρι λεηλατήθηκε άγρια και υπέστη σοβαρές φθορές. Αργότερα χρησιμοποιήθηκε περιστασιακά ως ορμητήριο των αγωνιστών κατά την Επανάσταση του 1821.

Η περιοχή της μεγάλης μάχης του Χαϊδαρίου κατά το β' μισό του 19ου αιώνα

Σήμερα, στον χώρο της μεγάλης μάχης του Χαϊδαρίου βρίσκεται πυργοειδές κτίσμα, γνωστό στο ευρύ κοινό ως Παλατάκι. Τόσο το κτήριο, όσο και η γύρω περιοχή έχουν ανακηρυχθεί διατηρητέος ιστορικός τόπος από το Υπουργείο Πολιτισμού από το 1979. Το Παλατάκι αποτελεί τυπικό δείγμα αρχιτεκτονικής ρομαντικού ιστορισμού με νεογοθτικά στοιχεία. Βασικά του χαρακτηριστικά είναι ο φρουριακός χαρακτήρας (επάλξεις, γωνιακοί πύργοι, στενά παράθυρα), οι ραδινές αναλογίες και τα γοθθικίζοντα διακοσμητικά στοιχεία (παράθυρα επιστρεφόμενα από οξυκόρυφα τόξα, εξωτερικός κεραμοπλαστικός διάκοσμος, διαμόρφωση επάλξεων και γωνιακών πυργίσκων). Ο πύργος διαθέτει δύο ορόφους, δώμα και ημιπύργιο, όπου βρίσκονταν τα μαγειρεία και οι βοηθητικοί χώροι. Οι όροφοι αποτελούνται από μικρό αριθμό ψηλοτάβανων αιθουσών, οι μεγαλύτερες από τις οποίες χρησιμοποιούνταν ως τραπεζαρίες και χώροι υποδοχής. Τα ταβάνια είναι κοσμημένα με οροφολογίες εξαιρετικής ποιότητας. Ο μικρός αριθμός των αιθουσών υποδεικνύει ότι το κτήριο χρησιμοποιούνταν ως εξοχική κατοικία, υπόθεση που ενισχύεται και από τη σχετικά μεγάλη απόσταση που χωρίζει το Παλατάκι από το κέντρο των Αθηνών.

Το κυρίως κτήριο πλαισιωνόταν από βοηθητικά κτίσματα, που περιλάμβαναν ξενώνα, στάβλους (αναψυκτήριο «Το Ιστορικό») και ελαιοτριβείο. Το συγκρότημα του ξενώνα αποτελείται από τρεις πτέρυγες: η κεντρική είναι διώροφη και πλαισιώνεται από δύο μικρότερες ισόγειες, οι οποίες πρόσκεινται παρατακτικά και εγκάρσια προς αυτό σχηματίζοντας ένα Γ. Σε αντίθεση με το Παλατάκι, ο ξενώνας είναι νεοκλασικού ρυθμού ως προς την αρχιτεκτονική. Τόσο ο πύργος όσο και τα γύρω κτίσματα πλαισιώνονταν από εκτεταμένους κήπους με ανθόνες, φοίνικες, οπωροφόρα και άλλα δέντρα, ώστε να δημιουργείται ένα ειδυλλιακό περιβάλλον. Η εξοχική έπαυλη ανήκε σε μεγάλο κτήμα έκτασης άνω των τριάντα στρεμμάτων που εκτεινόταν προς τα βόρεια και ανατολικά. Η οριοθέτηση αυτού του κτήματος ανάγεται στα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Έπειτα από πολλές αλλαγές ιδιοκτητών και αλλαγές χρήσεως μέσα στα χρόνια, με τελευταία επέμβαση την χρήση για στέγαση της ψυχιατρικής κλινικής «Άγιος Ιωάννης» (1957-1971), γεγονός που προκάλεσε σοβαρότατες ζημιές στο εσωτερικό του κτίσματος. Το 1985 περιήλθε στην ιδιοκτησία του Δήμου Χαϊδαρίου και αμέσως ξεκίνησαν οι εργασίες επισκευής και αποκατάστασης του μνημείου. Σήμερα ο πύργος Παλατάκι στεγάζει το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Χαϊδαρίου. Ο εσωτερικός υπόγειος χώρος χρησιμοποιείται ως Δημοτική Βιβλιοθήκη, ενώ το υπόλοιπο εσωτερικό του κτιρίου χρησιμοποιείται ως μουσειακός χώρος.

Σύγχρονη άποψη του πύργου Παλατάκι από τα νότια. Τα στενά γοθικά παράθυρα και η επίστεψη από επάλξεις καθιστούν το οικοδόμημα τυπικό δείγμα αθηναϊκής ρομαντικής αρχιτεκτονικής (φωτ. Σπ. Παναγιωτόπουλος).

Ο ιστορικός πεζόδρομος της οδού Στρατάρχου Καραϊσκάκη

Τις δύο ιστορικές περιόδους που συμβολίζουν η Ιερά Οδός για την κλασική αρχαιότητα και το Παλατάκι για το '21 συνδέει ένας υποβλητικός δρόμος με δύο σειρές πεύκων, η σημερινή οδός Στρατάρχου Καραϊσκάκη. Από τον 19ο αιώνα η οδός Στρατάρχου Καραϊσκάκη περιλάμβανε πάντα δύο επίπεδα, το ένα εκ των οποίων είναι ασφαλτοστρωμένος δρόμος για την κίνηση οχημάτων και το δεύτερο πεζοδρομημένο πευκόφυτο τμήμα που βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο και αποτελεί δρόμο περιπάτου.

Ο ιστορικός δρόμος της οδού Καραϊσκάκη ομόφωνα, με τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου 309/75 και 656/99, έχει χαρακτηριστεί πεζόδρομος και έχει κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο της πόλης. Η αρχιτεκτονική διαμόρφωση του πεζόδρομου ξεκίνησε το 1977 επί δημάρχου Δημήτρη Γιαχνή, συνεχίστηκε επί δημάρχου Δημήτρη Σκαμπά και ολοκληρώθηκε επί δημάρχου Κυριάκου Ντηνιακού. Το 1997-98, επί δημάρχου Κώστα Σπηλιόπουλου, προχώρησε η συνολική αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση του δρόμου, στο πλαίσιο της οποίας έγιναν πλακοστρώσεις και ανακατασκευή περιπτέρων, τοποθετήθηκαν παγκάκια και πέργκολες και βελτιώθηκε ο ηλεκτροφωτισμός της οδού.

Σήμερα η οδός Στρατάρχου Καραϊσκάκη είναι το επίκεντρο της οικονομικής και εμπορικής ζωής της πόλης και παράλληλα υπερτοπικός πόλος αναψυχής που συγκεντρώνει επισκέπτες από ολόκληρη την Αθήνα.

Ο ιστορικός πεζόδρομος της οδού Στρατάρχου Καραϊσκάκη, που έχει κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο της πόλης.

1.2.4 Σύγχρονη Εποχή

Κατοχή – Εθνική Αντίσταση

Στα τέλη του 19ου αιώνα το Χαϊδάρι ήταν μια αραιοκατοικημένη εξοχική περιοχή. Η ίδρυση του Δρομοκαΐτειου Θεραπευτηρίου στη θέση Αγία Βαρβάρα Δαφνίου το 1887 αποτέλεσε την αιτία του σχηματισμού ενός υποτυπώδους οικισμού με πληθυσμό σαράντα ατόμων. Το 1924 εγκαταστάθηκαν στην περιοχή πενήντα τέσσερις οικογένειες προσφύγων από τη Μικρά Ασία και, αφού έλαβαν κλήρους γης από το ελληνικό κράτος, ίδρυσαν τον συνοικισμό Νέας Φώκαιας Χαϊδαρίου. Ο αρχικός πυρήνας του προσφυγικού συνοικισμού εντοπίζεται μεταξύ των οδών Στρατάρχου Καραϊσκάκη, Ν. Πλαστήρα, Δωδεκανήσου και Η. Βενέζη. Η ονομασία του οικισμού δόθηκε προς ανάμνηση της Νέας Φώκαιας στη Μικρά Ασία, τόπο προέλευσης πολλών από τους πρόσφυγες που κατέφυγαν στο Χαϊδάρι. Επίσης, ορισμένοι ήταν από το Τσακμακλί, ενώ υπήρχαν και μερικοί από το Σερέκιοϊ, τη Μάκρη και το Αλή Αγά ή Άλαγα. Ο συνοικισμός άρχισε σταδιακά να αναπτύσσεται. Το 1926 οι Νεοφωκαείς ίδρυσαν ναό αφιερωμένο στην Κοίμηση της θεοτόκου, καθώς και δημοτικό σχολείο. Παράλληλα, δημιουργήθηκε η Αγροτική Προσφυγική Ομάδα Νέων Φωκών με στόχο την προώθηση και την επίλυση των ποικίλων προβλημάτων των προσφύγων του Χαϊδαρίου, καθώς και ο Σύνδεσμος των εν Ελλάδι Νεοφωκαέων Προσφύγων το 1927, που οργάνωνε διάφορες εκδηλώσεις με τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής καταγωγής των μελών του. Στη συνέχεια εγκαταστάθηκαν και άλλοι πρόσφυγες από άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας, κυρίως Πόντιοι, οι οποίοι στη συνέχεια συγκρότησαν εθνικοτοπική κοινότητα και τον Σύλλογο Ποντίων Χαϊδαρίου, που λειτουργεί μέχρι σήμερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1928 ο πληθυσμός του Χαϊδαρίου ανερχόταν σε 1.000 κατοίκους.

Η οικιστική ανάπτυξη της περιοχής είχε αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του πληθυσμού των Χαϊδαριωτών. Η αύξηση αυτή, με τη σειρά της, προκάλεσε την απόσπαση της περιοχής από την Κοινότητα Αιγάλεω και την αναγόρευσή της σε αυτόνομη κοινότητα. Το βασιλικό διάταγμα σχετικά με την ίδρυση της Κοινότητας Χαϊδαρίου εκδόθηκε στις 2 Απριλίου 1935. Πρώτος κοινοτάρχης ορίστηκε ο Π. Λυχνάρopoulos. Το Χαϊδάρι συνέχισε να αναπτύσσεται ταχύτατα έως την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η περίοδος της γερμανικής κατοχής της πόλης των Αθηνών σχετίζεται άμεσα με το Χαϊδάρι, καθώς εδώ βρισκόταν το πιο μεγάλο ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης στην Ελλάδα. Το στρατόπεδο του Χαϊδαρίου ήταν στρατηγικής σημασίας για τους S.S., καθώς δεν ήταν απλώς ένας χώρος όπου κρατούνταν, βασανίζονταν και εκτελούνταν οι αντιστεκόμενοι αντιφρονούντες. Οι διαδόσεις σχετικά με τα βασανιστήρια και τα εγκλήματα που γίνονταν στο Χαϊδάρι αποτελούσαν ένα από τα βασικότερα μέσα τρομοκρατίας του λαού και συνακόλουθης καταστολής των εξεγέρσεων και της οποιασδήποτε αντιστασιακής δράσης. Πρωταρχικός, λοιπόν, σκοπός του στρατοπέδου ήταν να μετατραπεί σε «φόβητρο», σε έναν τρομακτικό θρύλο.

Το στρατόπεδο καταλάμβανε έκταση 500 στρεμμάτων που εκτείνονται βόρεια της λεωφόρου Καβάλας, στους πρόποδες του όρους Ποικίλου (όρος Κασκαντάν). Ο χώρος αυτός εντοπίζεται μεταξύ των οικιστικών ιστών των δήμων Περιστερίου, Χαϊδαρίου και Πετρούπολης. Σήμερα στεγάζει τα στρατόπεδα εκπαίδευσης ΚΕΒΟΠ και ΚΕΔΒ και αποτελεί, λόγω της πυκνής βλάστησης, δασική περιοχή.

Ίδρυση του στρατοπέδου

Αμέσως μετά την κατάληψη της Αθήνας από τους Γερμανούς, το Βρετανικό Εκστρατευτικό Σώμα αναγκάστηκε να αποχωρήσει από τη χερσαία Ελλάδα. Έτσι, οι Βρετανοί αποσύρθηκαν από το στρατόπεδο του Χαϊδαρίου, το οποίο κατά την περίοδο αυτή λεηλατήθηκε. Το στρατόπεδο παρέμεινε έρημο έως τις αρχές Σεπτεμβρίου του 1943, όταν έφτασαν από τη Λάρισα οι πρώτοι κρατούμενοι.

Πορεία προς το Χαϊδάρι, ξυλογραφία της δεκαετίας του 1950

Από τον Οκτώβριο του 1943 και εξής στο στρατόπεδο Χαϊδαρίου οδηγούνταν ολοένα και περισσότεροι κρατούμενοι, συλληφθέντες είτε σε μπλόκα είτε από την Γκεστάπο. Οι τελευταίοι αρχικά οδηγούνταν στο αρχηγείο των S.S. στην Αθήνα, το διαβόητο κτήριο της οδού Μέρλιν, προκειμένου να ανακριθούν ή και να βασανιστούν. Στη Μέρλιν συντάσσονταν τα φυλακιστήρια για το Χαϊδάρι, καθώς και οι καταστάσεις των εκτελέσεων.

Το στρατόπεδο λειτούργησε έως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1944, όταν οι Γερμανοί άρχισαν να αποσύρονται από τα ελληνικά εδάφη. Υπολογίζεται ότι από αυτό πέρασαν συνολικά πάνω από 21.000 κρατούμενοι. Στον αριθμό αυτό συμπεριλαμβάνονται και οι Εβραίοι, η συντριπτική πλειονότητα των οποίων μεταφέρθηκε σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Γερμανία.

1.2.5 Σήμερα

Η περιοχή του Δαφνίου σήμερα

Με την ανάπλαση της έκτασης που παρεμβάλλεται ανάμεσα στην Ιερά Οδό και τη λεωφόρο Αθηνών αναβαθμίστηκε η δυτική είσοδος της πρωτεύουσας.

Το Άλσος του Δαφνίου είναι διαμορφωμένο για μικρούς και μεγάλους περιπάτους στη φύση.

Το μνημείο της μονής Δαφνίου πρόσφερε μεγάλη προβολή στην ευρύτερη περιοχή. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ονομασία Δαφνί ήταν πιο γνωστή από τον Δήμο Χαϊδαρίου. Επί χρόνια, μάλιστα, το Χαϊδάρι αναφερόταν και ως Δήμος Δαφνίου. Πρόσθετη προβολή στη μονή του Δαφνίου προσέδωσε η τουριστική αξιοποίηση του τοπίου με τη δημιουργία εκεί του ομώνυμου Τουριστικού Περιπτέρου από την Ελληνική Περιηγητική Λέσχη και τον ΕΟΤ. Πρέπει να σημειωθεί ότι το συνολικό τοπίο της περιοχής έχει ιδιαίτερο φυσικό κάλλος. Μάλιστα, και πριν από την ίδρυση του Τουριστικού Περιπτέρου παραδοσιακά είχε καθιερωθεί η περιοχή του Δαφνίου ως τόπος αναψυχής και διασκέδασης για τους παλιούς Αθηναίους.

Ο περιβάλλον χώρος της μονής Δαφνίου τα έτη 1993 και 1994 με κατάλληλη αρχιτεκτονική διαμόρφωση βελτιώθηκε αισθητικά και λειτουργικά. Στη συνέχεια, στον αύλειο χώρο της μονής από το έτος 1995 και εξής διοργανώνονταν σημαντικές πολιτιστικές εκδηλώσεις από τον Δήμο Χαϊδαρίου σε συνεργασία με την Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Ο σεισμός της 7ης Σεπτεμβρίου 1999 προκάλεσε, όμως, σοβαρές ζημιές στο μνημείο της μονής του Δαφνίου, και ιδιαίτερα στα μοναδικά ψηφιδωτά. Έκτοτε η μονή είναι κλειστή. Πρέπει να σημειωθεί ότι επειδή η μονή του Δαφνίου συγκαταλέγεται στα πιο αξιόλογα μνημεία του κόσμου στους καταλόγους της UNESCO, είναι ευρύτερα γνωστή και συμπεριλαμβάνεται στα ενδιαφέροντα των επισκεπτών της πρωτεύουσας.

Το στρατόπεδο του Χαϊδαρίου στην ιστορική μνήμη

Ο χώρος του στρατοπέδου Χαϊδαρίου είναι τόπος μαρτυρίου και ιστορικής μνήμης. Θεωρείται για την Ελλάδα χώρος αντίστοιχος με τα στρατόπεδα Άουσβιτς, Μαουτχάουζεν, Νταχάου, που όμως, σχεδόν αμέσως μετά τη συντριβή των δυνάμεων του Άξονα, ανακηρύχθηκαν ιστορικά μνημεία και με σειρά ενεργειών εξασφαλίστηκε η ανάδειξη και η προβολή τους. Στη χώρα μας, αντίθετα, η ιστορία της Εθνικής Αντίστασης επί πολλά χρόνια αγνοήθηκε. Μόλις το 1982, με τον Νόμο 1285 που ψήφισε η ελληνική Βουλή, ήλθε η αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης και άρχισε να παίρνει τις πραγματικές της διαστάσεις ως κορυφαίο ιστορικό γεγονός. Σ' αυτά όμως τα 40 περίπου χρόνια της αγνόησής της, η ιστορία του στρατοπέδου έμενε στο περιθώριο. Το στρατόπεδο εχρησιμοποιείτο από μονάδες του ελληνικού στρατού ήδη από το τέλος της δεκαετίας του '40. Συγκεκριμένα είχαν εγκατασταθεί εκεί δύο Κέντρα Εκπαίδευσης, το ένα Πεζικού (ΚΕΒΟΠ) και το άλλο Διαβιβάσεων (ΚΕΔ).

Το έμβλημα του Δήμου, εμπνευσμένο από την ιστορία του στρατοπέδου Χαϊδαρίου

Από την έκταση του στρατοπέδου κατά καιρούς παραχωρήθηκαν στον Δήμο Χαϊδαρίου διάφοροι χώροι για κοινωφελείς χρήσεις. Ειδικότερα παραχωρήθηκαν χώροι για τρία

σχολεία, για το Αθλητικό Κέντρο του Δήμου, το Νοσοκομείο Δυτικής Αθήνας απέναντι από τις συνοικίες της Γρηγορούσας και του Αϊ-Γιώργη, και πρόσφατα 50 στρέμματα για χώρους πολιτισμού, αθλητισμού και για να τιμηθεί η ιστορική μνήμη.

Μακέτα του Πάρκου Ιστορικής Μνήμης

Μακέτα του μνημείου της Εθνικής Αντίστασης

Παράλληλα, ο Δήμος Χαϊδαρίου απαλλοτρίωσε το 1992 έκταση 15 στρεμμάτων που εκτείνεται κατά μήκος της οδού Ηρακλέους και παρεμβάλλεται ανάμεσα στη λεωφόρο Αθηνών και την έκταση του στρατοπέδου. Έτσι δημιουργήθηκε μια ενιαία έκταση 65 στρεμμάτων, στην οποία, με βάση τη μελέτη που έχει εκπονηθεί, δημιουργείται το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης και Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης. Στον χώρο αυτό σε περίοπτη θέση, με μέτωπο επί της Εθνικής Οδού, θα υπάρξει το μνημείο της Εθνικής Αντίστασης, εικαστική σύνθεση του αρχιτέκτονα Νικ. Σαπέρα, η οποία περιλαμβάνει δύο επάλληλα τμήματα μαντρότοιχου ακριβώς όπως η μάντρα της Καισαριανής. Εγκάρσια ανάμεσά τους ορθώνεται ένα τμήμα χάλυβα διάτρητο από τις σφαίρες του εκτελεστικού αποσπάσματος. Τα αγέρωχα κυπαρίσσια θα ολοκληρώνουν το έργο, όπως στο τοπίο της Καισαριανής. Έτσι, μ' αυτό το λιτό και απείρτο μνημείο με τον έντονο συμβολισμό θα τονίζονται οι ιστορικοί δεσμοί ανάμεσα στις δύο μαρτυρικές πόλεις, το Χαϊδάρει και την Καισαριανή. Το πάρκο των 65 στρεμμάτων περιλαμβάνει επίσης χώρους πρασίνου, ανοιχτό θέατρο, αθλητικές εγκαταστάσεις, καθιστικά καθώς και λειτουργίες ήπιας αναψυχής. Πρέπει να τονιστεί ότι ο Δήμος Χαϊδαρίου με την υπ. αριθμ. 293Α/2005 απόφαση του δημοτικού συμβουλίου έχει κηρύξει ολόκληρη την έκταση του στρατοπέδου ιστορικό τόπο. Το μεγάλο θέμα, όμως, της ανάδειξης της ιστορίας του στρατοπέδου εξακολουθεί να παραμένει ανολοκλήρωτο ακόμη και έπειτα από αυτές τις ενέργειες. Διότι η ιστορία του στρατοπέδου είναι βέβαια το πιο βασικό κεφάλαιο της ιστορικής ταυτότητας του Χαϊδαρίου και το κατατάσσει στις μαρτυρικές πόλεις. Αναμφίβολα, ωστόσο, έχει ευρύτερη πανελλήνια διάσταση και συνδέεται με τη συνολική αποκατάσταση και ανάδειξη της Εθνικής Αντίστασης. Παράλληλα, αποτελεί ένα θέμα πολύπτυχο, γιατί ταυτόχρονα συνδέεται με την περιβαλλοντική και κοινωνική αναβάθμιση της Δυτικής Αθήνας. Για τον λόγο αυτό είναι ομόφωνο αίτημα όλων των δήμων της περιοχής η ελευθέρωση της έκτασης των στρατοπέδων ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ και η απόδοσή της στους κατοίκους της Δυτικής Αθήνας ως χώρου

πρασίνου, αναψυχής και ιστορικής μνήμης. Το μεγάλο αυτό ζήτημα έχει πολλαπλές διαστάσεις, κοινωνικές, νομικές, ιστορικές, περιβαλλοντικές και εν τέλει πολιτικές.

Το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης υπό κατασκευή (Δεκέμβριος 2006)

Μετά την καταστροφή της ακτής του Σκαρामαγκά και την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από οχλούσες βιομηχανικές χρήσεις, η έκταση των στρατοπέδων είναι η μόνη και τελευταία ελπίδα για την αναβάθμιση των λαϊκών προαστίων της Δυτικής Αθήνας. Τυχόν καταστροφή αυτής της έκτασης με οικοδόμηση θα αποτελούσε πλήγμα σε βάρος της Δυτικής Αθήνας και θα έδινε το μήνυμα της περιφρόνησης των δυτικών προαστίων από την κεντρική εξουσία και της ανυπαρξίας οποιασδήποτε πολιτικής βούλησης για βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Διότι είναι γνωστές οι προκλητικές ανισότητες που υπάρχουν ανάμεσα στα βόρεια και τα νότια προάστια αφενός και στις λαϊκές δυτικές συνοικίες αφετέρου. Η ανισότητα αυτή έχει αναγνωριστεί από το σύνολο του πολιτικού κόσμου και η αντιμετώπισή της αποτελεί βασική επιταγή και του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας, σύμφωνα με το Π.Δ. 1515/85 που επιβάλλει την άμβλυνση των ανισοτήτων. Πέραν αυτού, ως προς το μέγεθος της έκτασης έχουν σκόπιμα δημιουργηθεί ψευδείς εντυπώσεις. Το συνολικό εμβαδόν της έκτασης του στρατοπέδου είναι 3.100 στρέμματα αλλά επειδή εκτείνεται μέχρι την οριογραμμή του Ποικίλου Όρους, στο μεγαλύτερο μέρος της -περίπου 2.600 στρέμματα- είναι ορεινός όγκος και ταυτόχρονα δασική έκταση.

Η υπόλοιπη έκταση των 500 στρεμμάτων είναι σήμερα περιτοιχισμένη και ταυτίζεται με τον χώρο που οργάνωσαν ως στρατόπεδο συγκέντρωσης οι κατακτητές. Αυτή η έκταση, που είναι ιστορικός τόπος, παρεμβάλλεται ανάμεσα στον ορεινό όγκο και τον οικιστικό ιστό των δήμων Περιστερίου, Χαϊδαρίου και Πετρούπολης. Ταυτόχρονα όμως, αυτή η έκταση είναι πευκόφυτη και δασική. Μέσα σε αυτή βρίσκεται και το Μπλοκ 15, που έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο μνημείο. Είναι, λοιπόν, προφανές ότι από άποψη πολιτική, νομική, κοινωνική, ιστορική και περιβαλλοντική είναι απαράδεκτη κάθε σκέψη για οικοδόμηση και

γενικότερα κάθε επέμβαση που καταστρέφει το δασικό πράσινο, αλλοιώνει και υποβαθμίζει τη φυσιογνωμία του τοπίου και προσβάλλει τον ιστορικό του χαρακτήρα.

Όποτε έγινε απόπειρα οικοδόμησης της έκτασης στο παρελθόν, τα σχέδια αυτά ματαιώθηκαν έπειτα από την άμεση και δυναμική παρέμβαση όλων των δήμων της Δυτικής Αθήνας. Συγκεκριμένα: Το 1991-92 έγινε απόπειρα οικοδόμησης της έκτασης με το σύστημα των κτηματικών ομολόγων, που αποκρούστηκε με την κινητοποίηση του Δήμου Χαϊδαρίου και του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ).

Το νοσοκομείο «Αττικό» οικοδομήθηκε σε έκταση που αποκτήθηκε από το στρατόπεδο Χαϊδαρίου.

Για την ευρύτερη προβολή της ιστορίας του στρατοπέδου Χαϊδαρίου και του αιτήματος για την κήρυξή του σε ιστορικό τόπο, ο Δήμος Χαϊδαρίου έχει έρθει σε επαφή με το Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Στρατοπέδων Συγκέντρωσης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η ένταξη του Χαϊδαρίου στο Δίκτυο αυτό θα ενδυναμώσει ακόμη περισσότερο τον αγώνα για την προστασία και την ανάδειξη της ιστορίας του στρατοπέδου Χαϊδαρίου.

Πλάι στο στρατόπεδο έχει δημιουργηθεί η συνοικία του Δάσους. Επίκεντρο της συνοικίας είναι η οδός Γ. Παπανδρέου και ειδικότερα η συμβολή της με την πεζοδρομημένη οδό Ηρώων Πολυτεχνείου, που έχει αναδειχθεί σε υπερτοπικό πόλο αναψυχής. Περιμετρικά του χώρου των στρατοπέδων έχουν χωροθετηθεί σημαντικές για την πόλη και τη συνοικία του Δάσους λειτουργίες, όπως το Αθλητικό Κέντρο, με στίβο, γήπεδο ποδοσφαίρου, κλειστό γυμναστήριο, γήπεδα αθλοπαιδιών, και το Πάρκο Νεολαίας, στο οποίο βρίσκεται το Δημοτικό Αναψυκτήριο.

Το οικόπεδο της εργασίας συνορεύει με το Στρατόπεδο και το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης, είχαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε με ένα μέλος της ομάδας παρακολούθησης του έργου για να μας πει μια σύντομη περίληψη πάνω στο θέμα της έκτασης, της κατασκευής, της τοποθεσίας και της υλοποίησης του Πάρκου.

Συνέντευξη από την κ. Παναγιωτάκου Παναγιώτα,

Ηλεκτρολόγος Μηχανολόγος , Προϊσταμένη του Τμήματος Προγραμματισμού και Μηχανικός της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαϊδαρίου. Ανήκει στην ομάδα παρακολούθησης υλοποίησης έργου εκ μέρους του Δήμου Χαϊδαρίου.

Η έκταση παραχωρήθηκε από το στρατόπεδο στο Δήμο Χαϊδαρίου το 1996, η διαδικασία ολοκλήρωσης της παραχώρησης της έκτασης περαιώθηκε το 1997, οπότε και βγήκε και το σχετικό παραχωρητήριο από το ΤΕΘΑ (Ταμείο Εθνικής Άμυνας) (διαχείριση της έκτασης των στρατοπέδων) προς το Δ. Χαϊδαρίου. Η έκταση που παραχωρήθηκε ανερχόταν σε 50 στρέμματα, παράλληλα προϋπόθεση της παραχώρησης ήταν να κατασκευαστεί από το Δ. Χαϊδαρίου (με δική του μελέτη και δικές του δαπάνες) νέα περιτοίχιση των δύο στρατοπέδων στο νέο προβλεπόμενο όριο. Με την ολοκλήρωση των έργων περιτοίχισης, η έκταση άνηκε στον Δ. Χαϊδαρίου. Επίσης ο Δήμος απέκτησε την έκταση των 15 στρεμμάτων που ξεκινούν από την Λεωφόρο Αθηνών και φτάνουν μέχρι το κάτω μέρος (όριο) της παραχωρηθείσας έκτασης προκειμένου όλη η έκταση να έχει μέτωπο, οπτική προβολή και έξοδο προς την Εθνική Οδό Αθηνών – Κορίνθου.

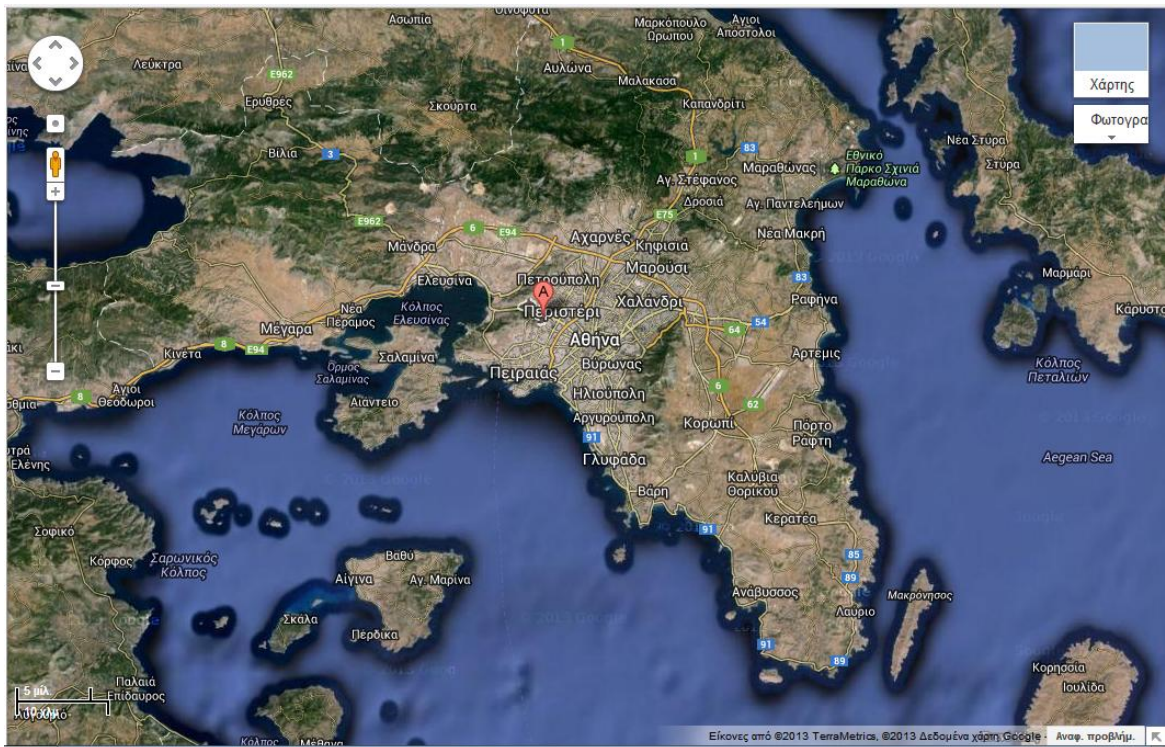
Οι τεχνικές μελέτες εγκρίθηκαν από τις εθνικές υπηρεσίες του στρατοπέδου. Στην συνέχεια ο Δήμος ξεκίνησε τις διαδικασίες εκπόνησης μελετών για το πάρκο, οι οποίες ολοκληρώθηκαν το 2004. Εν συνεχεία δόθηκε η δυνατότητα υλοποίησης έργου των 40 στρεμμάτων. Σε συνεργασία με την Νομαρχία Αθηνών. Επίσης για την εξυπηρέτηση του πάρκου που επρόκειτο να γίνει, για το νοσοκομείο και τα στρατόπεδα, έγινε μια σειρά έργων οδοποιίας (κατασκευή Λ. Ηρακλέους, Λ. Ρίμινι, δημιουργία κόμβων με φωτεινούς σηματοδότες στην συμβολή με την Λ. Αθηνών και στην συμβολή με την οδό Πλουτάρχου, οδό Φλουτζή και για τις εισόδους των στρατοπέδων).

Για την υλοποίηση του έργου υπογράφηκε υλοποιητική σύμβαση ανάμεσα στην Νομαρχία Αθηνών και τον Δήμο Χαϊδαρίου με θέμα “Διαμόρφωση Πάρκου Ιστορικής Μνήμης στο Στρατόπεδο Χαϊδαρίου” στην προγραμματική αυτή σύμβαση προβλεπόταν ότι το ποσό του προϋπολογισμού που ανερχόταν σε 3,000,000€ περίπου, θα κατανεμηθεί με αναλογία 2:1, επίσης προβλεπόταν η επιτροπή παρακολούθησης, επιτήρησης του έργου και τήρησης του έργου, που αποτελείται από μηχανικούς της νομαρχίας και τον Δ. Χαϊδαρίου. Το αρχικό αυτό έργο προέβλεπε τη διαμόρφωση συνολικής έκτασης 40 στρεμμάτων που ξεκινούν από την Λ. Αθηνών και φτάνουμε μέχρι το άνω όριο της παραχωρηθείσας έκτασης και οριοθετούνται στην ανατολική πλευρά με την είσοδο στο στρατόπεδο ΚΕΔ (Κέντρο Εκπαίδευσης Διαβιβάσεων).

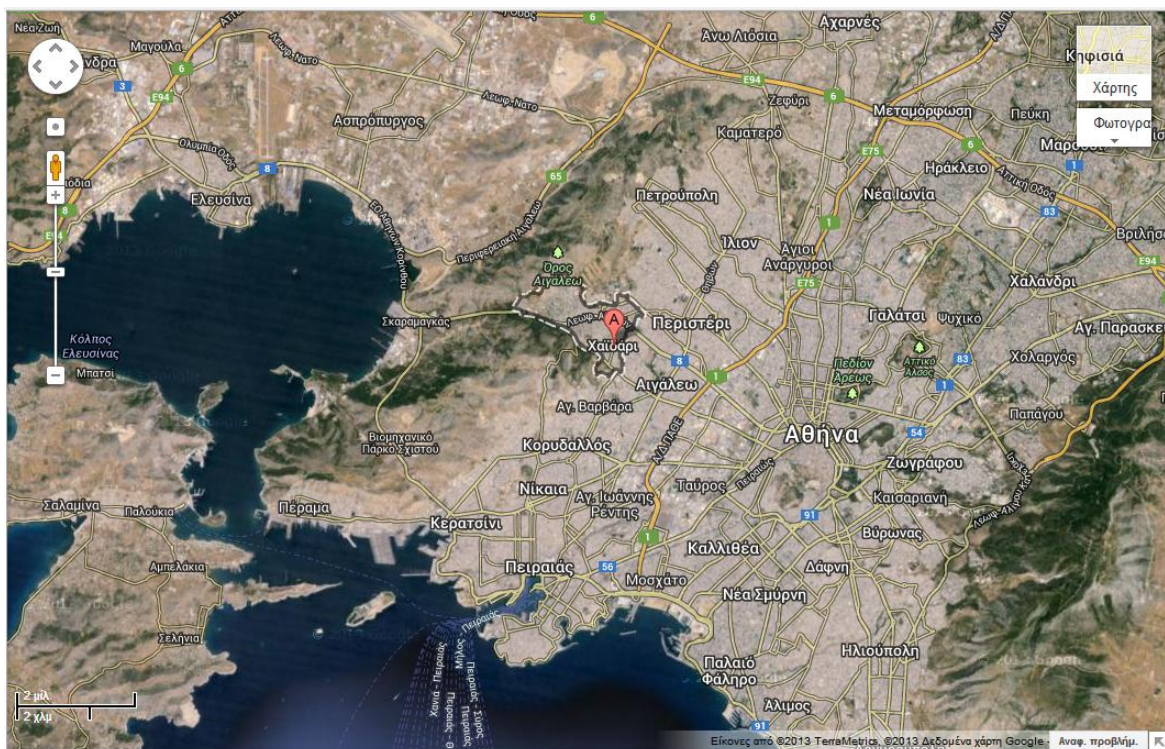
Το έργο ολοκληρώθηκε το 2009, περιλαμβάνει δύο σιντριβάνια, πρότυπη παιδική χαρά, διαμορφώσεις με χαμηλό, μεσαίο και ψηλό πράσινο, ανοιχτό θέατρο με βοηθητικούς χώρους χωρητικότητας 350 ατόμων και δυνατότητες επέκτασης, παράλληλα στην ίδια έκταση και άμεση εγγύτητα προς το όριο των υπαρχόντων στρατοπέδων κατασκευάστηκε το μνημείο εθνικής αντίστασης σε θέση και όγκο, ώστε να είναι άμεσα ορατό από την Εθνική Οδό Αθηνών-Κορίνθου. Παράλληλα για το υπόλοιπο των 20 στρεμμάτων που οριοθετείται από την είσοδο στο στρατόπεδο ΚΕΔ και μέχρι το όριο με το Αττικό Νοσοκομείο, προγραμματίζεται η υλοποίηση επέκτασης του πάρκου σε συνεργασία με την περιφέρεια

Αττικής (Πρώην Νομαρχία Αθηνών) και τον Δήμο Χαϊδαρίου. Για το έργο αυτό υπάρχουν ορατές ενδείξεις ότι θα ξεκινήσει σχετικά άμεσα και θα αποτελεί ένα ενιαίο λειτουργικό σύνολο.

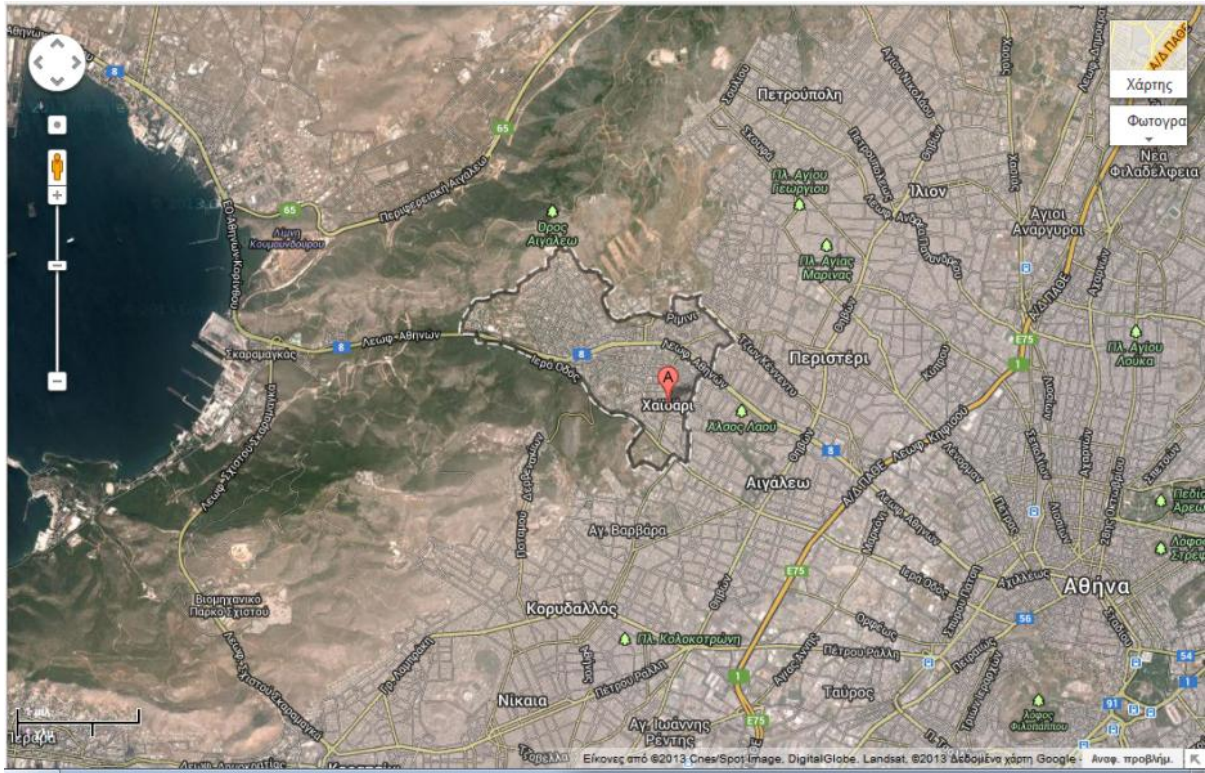
1.3 ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ

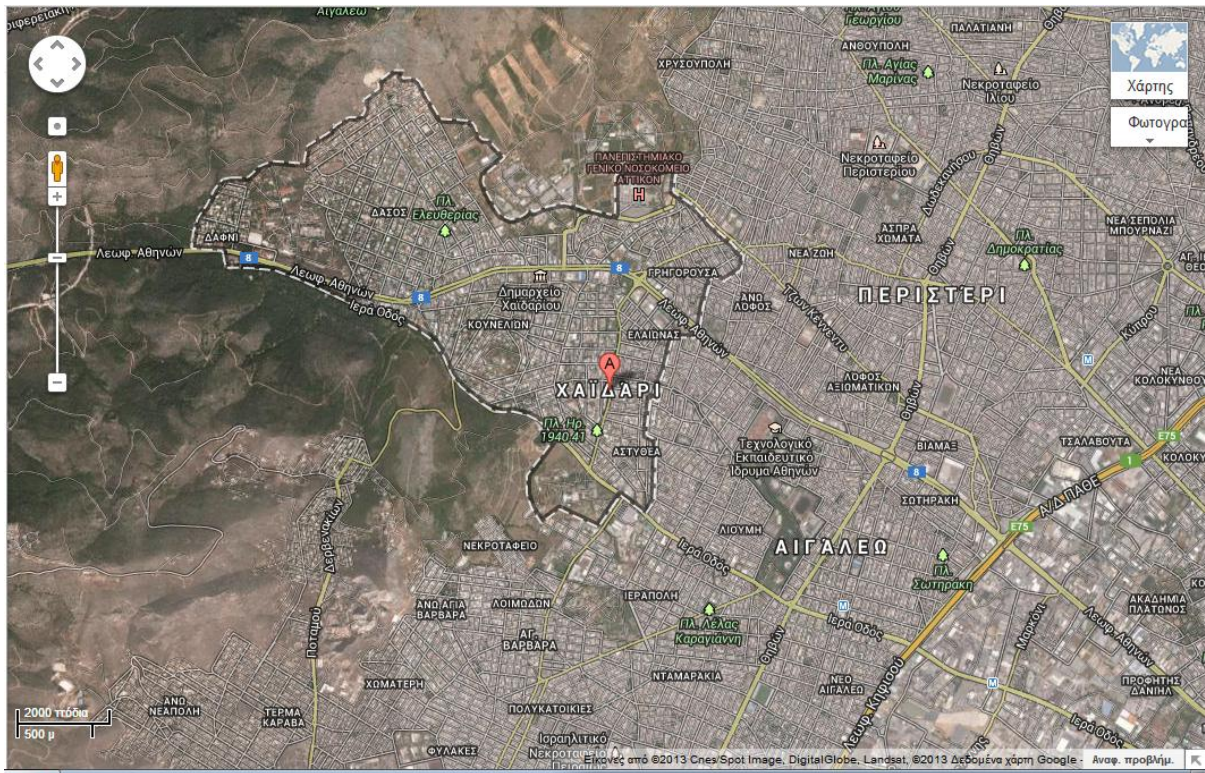
Θέση Χαϊδαρίου στον Νομό Αττικής.

Θέση Χαϊδαρίου σε σχέση με το κέντρο της πόλης, την Αθήνα.

Θέση Χαϊδαρίου σε σχέση με τους γειτονικούς Δήμους.

Θέση Χαϊδαρίου σε σχέση με τους γειτονικούς Δήμους. (Αιγάλεω, Περιστερί)

Το οικοπέδο βρίσκεται σε κεντρικό σημείο στον Δήμο Χαϊδαρίου και έρχεται να συγκριθεί και να τοποθετηθεί ανάμεσα σε 7 μέρη ενδιαφέροντος του Δήμου Χαϊδαρίου. Σπουδαίο ρόλο παίζει η άμεση και έμμεση σύνδεση του με την κεντρική αρτηρία κίνησης την Λεωφόρο Αθηνών – Κορίνθου. Προς όλες τις κατευθύνσεις βρίσκονται τα 7 σημεία ενδιαφέροντος. Στα Νοτιοανατολικά του οικοπέδου βρίσκουν θέση το Δημοτικό Κολυμβητήριο Χαϊδαρίου, ο Πύργος Παλατάκι και το Νέο Δημαρχείο τα οποία συνδέονται μέσω της Λεωφόρου Αθηνών – Κορίνθου με το οικοπέδο. Στην Βορειοανατολική πλευρά βρίσκεται το Π.Γ.Ν. Αττικής, η πρόσβαση του οποίου γίνεται μέσω της Ηρακλέους, η οποία είναι παράλληλη με το πάρκο. Βορειοδυτικά βρίσκονται οι Αθλητικές Εγκαταστάσεις και τέλος Βόρεια του οικοπέδου είναι το ΚΕΒΟΠ(Κέντρο Εκπαίδευσης Βαρέων Όπλων Πεζικού).

Θέση Οικοπέδου στον Δήμο Χαϊδαρίου.

Θέση Οικοπέδου σε σχέση με την γειτονιά και τα όμορα οικοπέδα.

2 Α' ΦΑΣΗ (ΤΙ ΖΗΤΑΕΙ Η ΠΟΛΗ)

2.1 ΤΑ ΔΕΛΟΜΕΝΑ

Η αρχή της παρακμής της περιοχής του Χαϊδαρίου, πρέπει να αναζητηθεί στην ιστορική αστική εξέλιξη της πόλης της Αθήνας. Η σημερινή φάση της αθηναϊκής πολεοδομικής εξέλιξης χαρακτηρίζεται από την εντατικοποίηση του σχεδιασμού και την έναρξη ορισμένων μεγάλων έργων. Αυτές οι καθυστερημένες εφαρμογές σχεδιοποίησης επιχειρούν να εντάξουν και να οργανώσουν τις αστικές λειτουργίες με την βελτίωση των ενδο-αστικών και μεταξύ αστικών κέντρων συνθηκών και με τον έλεγχο των επεκτάσεων.

Παράλληλα με τις πολυάριθμες επεκτάσεις, πολυάριθμοι εσωτερικοί μετασχηματισμοί του αθηναϊκού ιστού παρατηρούνται από το 19ο αιώνα και μέχρι σήμερα. Η υποκατάσταση του παλαιού ιστού με νέο όπως και η πυκνωση του δομημένου περιβάλλοντος πραγματοποιήθηκαν μέσα από μία συνεχόμενη διαδικασία: αυτή των διαδοχικών «τροποποιήσεων των σχεδίων πόλεων» και των «εντάξεων εντός των σχεδίων πόλεων» των νέων δομημένων περιοχών, συνοδευμένες από σταδιακές αυξήσεις των «συντελεστών κάλυψης και δόμησης» στις πυκνές περιοχές. Αυτές οι μεταβολές ήταν αποσπασματικά αποτελέσματα των κοινωνικό-οικονομικών διαδικασιών που προέκυψαν από τις ανάγκες κατοικίας και εργασίας των νέων πληθυσμών που συνέρρευσαν διαδοχικά: παλιοί και νέοι κάτοικοι κατά τον 19ο αιώνα και μέχρι τις αρχές του 20ου μετά την ανεξαρτησία του ελληνικού κράτους, μαζικός προσφυγικός πληθυσμός της Μικρασιατικής Καταστροφής που χαρακτηρίζει την μεσοπολεμική περίοδο και το κύμα εσωτερικής μετανάστευσης που συντελείται σε όλη την μεταπολεμική περίοδο μέχρι την δεκαετία του '80 και που διαμόρφωσε την μεγάλη οικιστική ανάπτυξη που γνωρίζουμε σήμερα. Το αποτέλεσμα αυτής της ιστορικής αστικής εξέλιξης είναι ένας πολεοδομικός ιστός με ορισμένα μορφολογικά χαρακτηριστικά, σταθερά από το 19ο αιώνα και μέχρι σήμερα: - η ελαχιστοποίηση των διαστάσεων κατάτμησης του αστικού εδάφους και -η ελαχιστοποίηση των αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών μορφών που επιβλήθηκε μέσα από μία «ελεύθερη» ή «φυσική» ανάπτυξη του πολεοδομικού ιστού.

Σε μία περιοχή όπου επικρατούν οι διώροφες μονοκατοικίες, οι πολυκατοικίες, *pilotis*, με μικρά καταστήματα και με μικρά τοπικά μαγαζιά, με μια επικράτηση ενός μοντερνισμού θετικιστικού χαρακτήρα, εντελώς αποκαθαρμένου από ιδεολογία και όλα αυτά μέσα σε ένα σταθερά συντηρητικό πλαίσιο, που προδιέγραφαν οι μικρές ιδιοκτησίες, ο βιοτεχνικός χαρακτήρας της οικοδομικής παραγωγής, ο κυρίαρχος λαϊκισμός, η αύξουσα ανομία υπό κάθε έννοια.

Η σκέψη για την αναδιαμόρφωση τμήματος του Χαϊδαρίου δεν είναι βέβαια καινούργια. Ο δρόμος που ξεκινάει από την Λεωφόρο Αθηνών, διασχίζει το στρατόπεδο και συνεχίζει στο Αττικό Νοσοκομείο, η οδός Ρίμινι συνδέει δυο από τα σημαντικότερα σημεία του Δήμου. Όπως προαναφέρθηκε λεπτομερώς (βλ. 1.2.5) το 1996 με την παραχώρηση έκτασης του στρατοπέδου στον Δήμο, δημιουργήθηκαν τα τοίχοι του στρατοπέδου, πάνω στην πορεία των οποίων χαράχθηκαν οι δρόμοι. Έπειτα ο Δήμος αγόρασε τα οικόπεδα παράλληλα της οδού Ρίμινι και ξεκίνησε τα σχέδια το 2004 για το πάρκο Ιστορικής Μνήμης. Σύμφωνα με την κ. Παναγιώτα Παναγιωτάκου, όπως προαναφέρθηκε, το έργο ολοκληρώθηκε το 2009, περιλαμβάνει δύο σιντριβάνια, πρότυπη παιδική χαρά, διαμορφώσεις με χαμηλό,

μεσαίο και ψηλό πράσινο, ανοιχτό θέατρο με βοηθητικούς χώρους χωρητικότητας 350 ατόμων και δυνατότητες επέκτασης, παράλληλα στην ίδια έκταση και άμεση εγγύτητα προς το όριο των υπαρχόντων στρατοπέδων κατασκευάστηκε το μνημείο εθνικής αντίστασης σε θέση και όγκο, ώστε να είναι άμεσα ορατό από την Εθνική Οδό Αθηνών-Κορίνθου. Παράλληλα για το υπόλοιπο των 20 στρεμμάτων που οριοθετείται από την είσοδο στο στρατόπεδο ΚΕΔ και μέχρι το όριο με το Αττικό Νοσοκομείο, προγραμματίζεται η υλοποίηση επέκτασης του πάρκου σε συνεργασία με την περιφέρεια Αττικής (Πρώην Νομαρχία Αθηνών) και τον Δήμο Χαϊδαρίου. Για το έργο αυτό υπάρχουν ορατές ενδείξεις ότι θα ξεκινήσει σχετικά άμεσα και θα αποτελεί ένα ενιαίο λειτουργικό σύνολο.

Πολλά από αυτά έγιναν, περισσότερο ή λιγότερο πετυχημένα, αλλά το Πάρκο δεν ολοκληρώθηκε, σε έναν βαθμό επειδή ήταν η πιο τολμηρή πρόταση, αλλά κυρίως επειδή οι συνθήκες δεν το επέτρεπαν ακόμα. Ο πρώτος λόγος ήταν η εξάρτηση της κυκλοφορίας ως το τέλος του 20ού από το αυτοκίνητο και ο δεύτερος η αδράνεια που κρατούσε νεκρό το μέρος, παρά την εμφανή έλλειψη χώρων ως πάρκα. Η διεθνής στροφή του ενδιαφέροντος στη βιώσιμη κινητικότητα παρά στο αυτοκίνητο, έφεραν πάλι στο προσκήνιο την παλιά πρόταση. Να φέρουμε μέσα στην πόλη την φύση, να επιτραπεί η ελεύθερη κίνηση, να γίνει η χρήση ποδηλάτων, για μια πιο βιώσιμη πόλη. Μόνο που τώρα είχαν αλλάξει πολλές παράμετροι. Ήταν συνεπώς αναγκαίο να ξανασχεδιαστεί η παρέμβαση, σε πολύ ευρύτερη κλίμακα και με νέους στόχους, όπως αρμόζει στην δεύτερη δεκαετία του καινούργιου αιώνα. Για αυτήν την γενιά και για τις επόμενες. Όλα ξεκίνησαν, όπως ήταν φυσικό, από την κυκλοφοριακή διερεύνηση του εφικτού και συνεχίστηκαν με ανάλυση και σύνθεση αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών στρατηγικών, που κατέληξαν σε συγκεκριμένες προτάσεις, μέσα από αυτές έπειτα από πολύ επεξεργασία έγινε ένας συνδυασμός και έπειτα πάρθηκε η τελική επιλογή.

2.2 ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ο δήμος Χαϊδαρίου αποτελεί τη χωρική εκδήλωση της σχέσης ανάμεσα στους πολίτες και τους φορείς εξουσίας και στο πέρασμα του χρόνου καταγράφει τη διαστρωμάτωση των διαδοχικών πολιτικών, που αφορούν σε αυτήν. Η καθημερινή αστική πραγματικότητα διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό χωρίς τη συμμετοχή των κατοίκων της πόλης, ακυρώνοντας έτσι την δημοκρατική υπόσταση τη, ενώ ο δημόσιος χώρος προκύπτει ως αποτέλεσμα αποφάσεων των ‘αρμοδίων φορέων’ με τους χρήστες του να δυσκολεύονται να διεκδικήσουν το δικαίωμα τους σε αυτόν.

Για να αλλάξει ένα τόσο κεντρικό σημείο του Δήμου και να γίνει ένα σύγχρονο πραγματικά σημείο, πρέπει το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης να μεταμορφωθεί σε ζωντανό μέρος της πόλης. Ο πρόσφατα σχεδιασμένος χώρος- αποτέλεσμα της μείωσης της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων στην περιοχή, που συνιστά ένα μείζον βήμα προς μια πόλη που παρατιέται, μπορεί να μεταμορφωθεί σε ένα ζωντανό, πράσινο και προσβάσιμο πυρήνα. Πηγαίνουμε τις σύγχρονες ιδέες για τον έλεγχο των περιβαλλοντικών συνθηκών, τη μείωση της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων και την απόδοση προγραμμάτων στον δημόσιο χώρο ένα βήμα παραπέρα, προς μια ολοκληρωμένη πρόταση, που δημιουργεί μια δυναμική ελαστική και προσβάσιμη πόλη, που θα σφύζει από ζωή, χωρίς να περιοριζόμαστε από τα δεδομένα όρια του έργου, αλλά ενώνοντας την περιοχή με τις γειτονικές της και δημιουργώντας ένα κεντρικό σημείο, σημείο ορισμού της περιοχής, σημείο έλξης προς αυτές.

Οι πρόσφατες κοινωνικές ταραχές στο κέντρο της Αθήνας αλλά και στις υπόλοιπες περιοχές της προβάλλουν μια μορφή κοινωνικής συμμετοχής, που εκφράστηκε ως αντίδραση- προστριβή στις άνωθεν λαμβανόμενες αποφάσεις, χωρίς καμία δημιουργική συνιστώσα.

Στην αρχαία Ελλάδα ο δημόσιος χώρος ήταν πιο σημαντικός από τον ιδιωτικό. Στην Αγορά κάθε στοά λειτουργούσε ως χώρος συζήτησης και ανταλλαγής απόψεων, συγκεντρώνοντας καθημερινές δραστηριότητες στον πυρήνα της αστικής κοινωνίας. Η άμεση δημοκρατία της αρχαίας Ελλάδας θα μπορούσε να αποτελέσει το μέτρο αναφοράς για ένα σύγχρονο αστικό μοντέλο με την συμμετοχή όλων των κοινωνικών και ηλικιακών ομάδων, όπου η ‘στοά’ θα εισαγάγει μια νέα προσέγγιση στον δημόσιο χώρο.

Οι παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας αποτελούν έκφραση μιας προσέγγισης στη διαμόρφωση του ιστού της πόλης, τείνοντας να αγνοήσουν την υπάρχουσα κατάσταση του αστικού πεδίου. Αντίθετα, οι σημερινές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες απαιτούν ευέλικτες και οικονομικά βιώσιμες λύσεις, που θα βασίζονται στην συμμετοχή – συνδρομή των πολιτών. Η υπάρχουσα κρίση πρέπει να γίνει ευκαιρία για την εισαγωγή μιας προσθετικής προσέγγισης, που θα οδηγήσει στο βέλτιστο αποτέλεσμα με την ελάχιστη παρέμβαση.

Σχεδιασμένο το Πάρκο ως ένα από τους σημαντικότερους πολεοδομικούς άξονες της περιοχής ,το 2006, το πάρκο σταδιακά μετατράπηκε σε έναν από τους πιο πολυσύχναστους κυκλοφοριακούς άξονες, καθώς παράλληλα του βρίσκονται η κεντρική οδός Λεωφόρος Αθηνών και η οδός Ρίμινι. Η εμπειρία που αποκομίζει κανείς σήμερα είναι από το αυτοκίνητο. Οι αυτοκινητιστές είναι αποκλεισμένοι μέσα σε ένα διάδρομο οχημάτων γεμάτο ένταση. Η πυκνή κυκλοφορία και οι υψηλές ταχύτητες καθιστούν αδύνατη την οπτική εμπειρία του περιβάλλοντος τοπίου. Οι πεζοί κατακλύζονται από τις εκπομπές αερίων και θορύβου, και έτσι αδυνατούν να αντιληφθούν τα ωραία κτήρια και τα αξιοθέατα της οδού.

Οι Χαϊδαριώτες αναγνωρίζουν την αξία του Πάρκου , αλλά έχουν την τάση να το αποφεύγουν, καθώς δεν είναι λίγα τα ελαττώματα του. Λόγω του εγκαταλειμμένου ύφους του, της μη λειτουργικής σχεδίασης του, του έντονου θορύβου. Μεταξύ των παραγόντων που κρατούν τους πολίτες μακριά από το Πάρκο συγκαταλέγονται η απουσία επαρκούς φύτευσης και η ανυπαρξία ομογενούς αξιόπιστου αστικού εξοπλισμού.

2.3 ΣΤΟΧΟΣ

Η πρόταση αντιλαμβάνεται την πόλη ως ένα οικοσύστημα με περιοχές ποικίλων χαρακτηριστικών, όπου δημόσιοι χώροι και χώροι πρασίνου είναι τα δυνητικά μέρη ανάπτυξης των φυσικών συνθηκών. Αναζητά, λοιπόν τη φυσική δομή της πόλης όπου ο άξονας της επέμβασης διαδραματίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο: είναι η ραχοκοκκαλιά, που συνδέει διάσπαρτους χώρους πρασίνου και αστικά κενά σε τοπική κλίμακα. Είναι λοιπόν ένας πολυλειτουργικός άξονας, καθώς αποτελεί το εμβληματικό, πολιτιστικό και κοινωνικό κέντρο του Χαϊδαρίου.

Το πάρκο θα μεταμορφωθεί σε μια πράσινη σπονδυλική στήλη, που θα προσφέρει σκιά και προστασία. Στη στρατηγική δυναμικής παράκαμψης συμπεριλαμβάνονται συγκεκριμένες προσεγγίσεις με στόχο τη μείωση της αστικής θερμικής συσσώρευσης και τη βελτίωση της θερμικής άνεσης (φυσικός δροσισμός μέσω της φύτευσης και της σκίασης του δημόσιου χώρου, ‘δροσερές’ δαπεδοστρώσεις), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, καθώς και την επίλυση των θεμάτων διαχείρισης των υδάτων (συγκράτηση υδάτων καταιγίδων και άρδευση). Η αναγωγή του πάρκου σε πράσινο δίκτυο, η μετατροπή των γωνιών του σε χώρους πρασίνου και η σύνδεση αυτού του δικτύου με τους κατάφυτους λόφους στα βόρεια του οικοπέδου, θα έχει ως αποτέλεσμα τον μετριασμό της αστικής θερμικής συσσώρευσης, σε ολόκληρο το τετράγωνο. Μια στρατηγική συστηματικής φύτευσης της γειτονιάς, καθώς και οι σωστές προϋποθέσεις φύτευσης είναι αποφασιστικής σημασίας για τη συμβολή στη μείωση της θερμικής συσσώρευσης.

Το πράσινο πλέγμα θα αντιμετωπιστεί ως συνεκτικό δίκτυο δημόσιου χώρου προς τις δυο κατευθύνσεις, συνδέοντας τις παρακείμενες γειτονίες, με κορύφωση την δασική έκταση στο νότιο μέρος του στρατοπέδου. Δεν θα γίνει κάποια αποκατάσταση των εγκάρσιων δρόμων, καθώς δεν θέλουμε να αλλάξουμε την ροή τους και ούτε να επέμβουμε βίαια στην περιοχή, παρά μόνο να την αξιοποιήσουμε με τον πιο βέλτιστο τρόπο. Τα εγκάρσια μονοπάτια που έχουν χαράξει διάφορες πορείες πάνω στο περιβάλλον χώρο με στόχο την καθοδήγηση προς το Πολιτιστικό Κέντρο, μέσα από ένα ταξίδι στην φύση, θα αφήσουν τον περιπατητή να αποκτήσει εμπειρίες μέχρι τον τελικό του στόχο.

Το Πολιτιστικό Κέντρο θα είναι προσβάσιμο από την κύρια αρτηρία την Λεωφόρο Αθηνών , μέσω αυτοκινήτων, ποδηλάτων καθώς και με λεωφορεία, τα οποία έχουν στάση μπροστά ακριβώς από την είσοδο στο Πάρκο. Οι πεζοί έχουν την δυνατότητα της ελευθερίας της κίνησης μέσα από μονοπάτια τα οποία ‘αγκαλιάζονται’ από χώρους πρασίνου. Επίσης πρόσβαση έχουν από όλες τις οδούς που περικλείουν το οικόπεδο. Η δημόσια συγκοινωνία καθώς και η ιδιωτική θα συμβάλει στην επιθυμητή συνοχή του έργου. Στην πραγματικότητα το πάρκο και το Πολιτιστικό Κέντρο παρέχει έναν ισότιμο χώρο, ένα συνδυασμό ‘ροής’ και ‘στάσης’.

Το Πάρκο θα αλλάξει από πέρασμα και θα γίνει χώρος συνάντησης και συνάθροισης κοινού με την προσθήκη φιλόξενων χώρων παραμονής στο γραμμικό χώρο. Στην κεντρική πορεία προς το Πολιτιστικό κέντρο, μέσα στους χώρους πρασίνου θα δημιουργηθούν δύο περίπτερα 'pavilion'¹ εξωτερικά του Πολιτιστικού Κέντρου. Με την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων μέσα και έξω από το Πολιτιστικό Κέντρο, που θα τραβούν την προσοχή, θα δημιουργήσουμε μια νέα ζωντανή ατμόσφαιρα. Τα προγράμματα των δραστηριοτήτων θα σχετίζονται με την ελληνική φιλοσοφία, την ελληνική επιστήμη, την ελληνική δραματουργία και την ελληνική τέχνη.

Δημιουργώντας έτσι μια περιοχή που χρειάζεται μέρη να αναπνεύσει, να αφήσει τους πολίτες της να είναι οι πρωταγωνιστές της. Μια περιοχή που ασφυκτιά, μια περιοχή που δεν έχει χώρους έκφρασης, δεν έχει πια γειτονιές, η υποτιθέμενη ανεξαρτησία του αυτοκινήτου οδήγησε στην δημιουργία δρόμων σε κάθε γωνιά κάθε σπιτιού. Η απώλεια ελευθερίας κινήσεων και το αίσθημα φόβου, η άσχημη αισθητική, η απώλεια επαφής από το φυσικό περιβάλλον είναι μερικά από τα προβλήματα. Τα παιδιά δεν έχουν χώρους να τρέξουν, να παίξουν ελεύθερα, δεν υπάρχουν χώροι έκφρασης, χώροι για να απασχολούνται τα παιδιά και να μαθαίνουν παράλληλα, δεν υπάρχουν χώροι καθημερινής άθλησης για κάθε έφηβο που θέλει να διοχετεύσει την ενέργεια του θετικά. Δεν υπάρχουν χώροι, οι νέοι να βγουν έξω και να αναπνεύσουν καθαρό αέρα και περπατήσουν, να πάρουν το ποδήλατο τους και να μάθουν την πόλη τους.

Η πρότασή μας, ένα μέρος, οι νέοι να μάθουν καινούργια πράγματα μέσα από διαφορετικούς τομείς, να διδαχθούν ελεύθερα, σε μέρη συνάθροισης κοινού, σε μέρη όπου η ανταλλαγή απόψεων να βοηθάει στην εξέλιξη του συνανθρώπου. Ένα μέρος που να μπορούν όλοι αυτοί οι άνθρωποι από κάθε ηλικία, κάθε στρώμα, κάθε φύλο, να συνυπάρξουν αρμονικά μέσα σε αυτό και να δημιουργήσουν ένας για τον άλλο. Αυτό ονομάζεται Πολιτισμός. *“Η αστικοποίηση του ανθρώπου συνέτεινε στην ανάπτυξη του πολιτισμού του, του συνόλου δηλαδή των τεχνικών και πνευματικών του επιτευγμάτων ανά την υφήλιο. Το έδαφος που καλλιεργήθηκε ο ανθρώπινος πολιτισμός ήταν η συγκέντρωση ανθρώπων σε πόλεις και η προσαρμογή τους στον εξελιγμένο αυτό τρόπο ζωής εκεί: Λόγω της διαβίωσης με συνανθρώπους και της αναγκαστικής εγγύτητας (γειτονίας), ισχυροποιούνται και εδραιώνονται καταρχήν οι καλοί τρόποι ώστε να προκύπτει ένα πρώτο δυναμικό ευστάθειας. Η ασφάλεια που παρέχεται σε συνδυασμό με τη δυνατότητα να μην εργάζονται σκληρά όλοι για τα προς το ζην δίνουν τη δυνατότητα της ανάπτυξης των τεχνών, του συστήματος παιδείας, της φιλοσοφίας και των επιστημών.”*

¹**pavilion:** Στην αρχιτεκτονική ένα περίπτερο (από τα γαλλικά, "pavillon", από το λατινικό "papilio") έχει δύο κύριες έννοιες. Μπορεί να αναφέρεται σε μια ελεύθερη μόνιμη δομή η οποία βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το κύριο κτήριο, η αρχιτεκτονική του οποίου το καθιστά ένα αντικείμενο αναψυχής. Μεγάλο ή μικρό, συνήθως υπάρχει μια σύνδεση με τη χαλάρωση και την ευχαρίστηση στην προβλεπόμενη χρήση του. Ένα περίπτερο χτίστηκε για να επωφεληθούν από την θέα, συνήθως αναφέρεται ως ένα κιόσκι.

κιόσκι το [kóski] O44a : ελαφρά υπαίθρια στεγασμένη κατασκευή, συνήθ. ξύλινη και ανοιχτή από όλες τις πλευρές. || περίπτερο.[γαλλ. kiosque (στη νέα σημ.) -ι < ιταλ. chiosco < τουρκ. köşk `εξοχικό σπίτι, περίπτερο σε κήπο` (από τα περσ.)]

Το σχέδιο της δημιουργίας Πολιτιστικού Κέντρου στο Χαϊδάρι ξεκίνησε με την ιδέα ότι δεν υπάρχει ένας τέτοιος χώρος για να καλύψει όλα τα πολύμορφα κενά της περιοχής. Απώτερος στόχος των Πολιτιστικών υπηρεσιών είναι η ανάπτυξη και προβολή κάθε πνευματικής και πολιτιστικής δραστηριότητας, η παροχή ποιοτικών και ποικίλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων μέσα από τα καλλιτεχνικά τμήματα, η ανάδειξη και ενίσχυση του ντόπιου καλλιτεχνικού δυναμικού της πόλης καθώς και η διοργάνωση εκδηλώσεων που έχουν σαν στόχο την ψυχαγωγία, επιμόρφωση και ενημέρωση του συνόλου των πολιτών.

Με δεδομένα το Πνευματικό Κέντρο Χαϊδαρίου, χώρος που φιλοξενείται από ένα Δημοτικό Σχολείο. Με κύρια αρνητικά τον ακατάλληλο χώρο για σεμινάρια, διαλέξεις, μαθήματα ειδικού τύπου(μαθήματα που χρειάζονται ειδικούς χώρους, με συγκεκριμένες διαστάσεις), επίσης δεν υπάρχει προσβασιμότητα όλη την διάρκεια της ημέρας.

Το Παλατάκι χρησιμοποιείται ως Δημοτική Βιβλιοθήκη και ως Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Η Βιβλιοθήκη του Δήμου Χαϊδαρίου, ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις της νέας εποχής, λειτουργεί ως ένα σύγχρονο και άρτια εξοπλισμένο κέντρο Πληροφόρησης που συμπληρώνει ιδανικά την υπάρχουσα πολύτομη και πολύ καλά, σύμφωνα με τα Διεθνή πρότυπα, οργανωμένη Βιβλιοθήκη.

Τέλος ο Δημοτικός Θερινός Κινηματογράφος "Κατερίνα" με τον κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο δημιουργούν ελκυστικές συνθήκες για το κοινό, καθώς δίνει τη δυνατότητα γνωριμίας με την 7η Τέχνη σε ακόμη περισσότερους συμπολίτες μας συνδυάζοντας τον πολιτισμό, την αναψυχή και την κοινωνική επικοινωνία , χαρίζοντας μια ανάσα ψυχαγωγίας.

Με τον τρόπο αυτό πιστεύουμε ότι το έργο θα αναβαθμίσει τον ανώνυμο χώρο στην καρδιά της περιοχής του Χαϊδαρίου και καταδεικνύει ότι ο σφυγμός της περιοχής μπορεί να συνδεθεί με την δημιουργία ενός πράσινου και φιλικού προς τους πεζούς άξονα, που θα συμβάλει στην ποιότητα ζωής της περιοχής.

3 Β' ΦΑΣΗ (Η ΠΡΟΤΑΣΗ)

3.1 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

Με την πρόταση μας επιχειρείται η αντιστροφή της επικρατούσας νοοτροπίας που απαξιώνει τον δημόσιο χώρο. Οι Χαϊδαριώτες προσκαλούνται να ζήσουν μια αστική εμπειρία και να επανεξετάσουν την σχέση τους με το Χαϊδάρι. Οι επισκέπτες, επίσης, καλούνται να εκτιμήσουν τις αστικές ποιότητες της περιοχής και να κάνουν το Χαϊδάρι προορισμό για ανακάλυψη, και όχι πια μόνο σαν στάση μεταξύ της Κορίνθου και του κέντρου της Αθήνας. Με μια μορφή, που επιβάλλεται μέσω των κλασσικών υπομνήσεων (συμμετρία, γεωμετρικά σχήματα) συνδυασμένη με ευαισθησία για το αστικό τοπίο, αποκαλύπτεται στον σχεδιασμό.

Το σχέδιο δημιουργίας ενός Πολιτιστικού Κέντρου ξεκίνησε με την επιλογή του οικοπέδου κοντά στην κεντρική αρτηρία των Αθηνών, την Λεωφόρο Αθηνών. Με την αρχική σκέψη της σύνδεσης του οικοπέδου με την ελευθερία της φύσης που βρίσκεται βόρεια του οικοπέδου, επιλέξαμε να συνδέσουμε το οικόπεδο μας με τα όμορα ελεύθερα και οικοδομήσιμα οικόπεδα, ενοποιώντας τα. Δημιουργώντας από ψηλά ένα σχήμα στραμμένου T. Επομένως με την δυνατότητα της μεγάλης έκτασης και την ελευθερία δημιουργίας. Στόχος μας είναι να επαναφέρουμε τη γλωρίδα σε μια περιοχή η οποία κατά πριν το 1950 ήταν κατάφυτη. Υπ' αυτήν την έννοια, η λωρίδα πρασίνου που έχουμε σχεδιάσει, συνιστά ταυτόχρονα ένα διάδρομο χρόνου που φέρνει σε επαφή την παλαιά με την νέα πόλη.

Η πράσινη λωρίδα αποτελείται από:

1. Τα ήδη υπάρχοντα δέντρα, που θα μείνουν ανέγγιχτα,
2. Τα νέα δέντρα, που πρόκειται να φυτέψουμε
3. Ένα συνεχή πεζοδρόμο, που θα εκτείνεται σε όλο το μήκος της περιοχής μελέτης και θα έχει ως χαρακτηριστικό σχεδιαστικό μοτίβο την αφαιρετική απεικόνιση ενός κλαδιού, και
4. θα αποτελείται από ποδηλατοδρόμους

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο τοποθετήσαμε το κτίριο σε κεντρικό σημείο, σε αναλογικές διαστάσεις με τα κτίρια της περιοχής, δημιουργώντας την παρέμβαση αλλά παράλληλα και την ένταξη του μέσα σε αυτό. Όλα αυτά σαν μια κεντρική ιδέα η οποία θα αναλυθεί πιο διεξοδικά, παρακάτω.

3.2 Η ΠΡΟΤΑΣΗ

3.2.1 Θέση Έργου

Σε οικόπεδο που βρίσκεται στην οδό Πραξιτέλους και Πλουτάρχου στον Δήμο Χαϊδαρίου, πρόκειται να ανεγερθεί τριώροφη οικοδομή με υπόγειο χώρο, δώμα και περιβάλλον χώρο που προορίζεται ως πάρκο. Το οικόπεδο έχει εμβαδόν 6359 τ.μ. και είναι διαμπερές. Φέρει πρόσωπο στην οδό Πραξιτέλους, Πλουτάρχου και Ρίμινη. Οι οδοί Πραξιτέλους και Ρίμινη είναι η διόδος για την είσοδο στην περιοχή, από την κεντρική αρτηρία. Η Πραξιτέλους οδηγεί στις κατοικίες και τερματίζει στο δημόσιο πάρκο και η οδός Ρίμινη, πιο κεντρική εκφράζει την είσοδο προς το Αττικό Νοσοκομείο και το Στρατόπεδο. Η κεντρική Αρτηρία της πόλης (Λ. Αθηνών) διασχίζει το νότιο τμήμα του οικοπέδου. Θέτοντας το σε ένα πολύ κεντρικό σημείο της περιοχής, ανάμεσα σε πολλά κομβικά σημεία.

Θέση Οικοπέδου σε σχέση με την γειτονιά και τα όμορα οικόπεδα.

Αρχικά είχε γίνει η επιλογή του κεντρικού οικοπέδου των 6359τμ , το οποίο συνορεύει με την οδό Πραξιτέλους, επίσης συνορεύει με τα όμορα οικόπεδα στην Βόρεια και Νότια πλευρά του. Στην Ανατολική και Δυτική πλευρά του συνορεύει με δύο πάρκα, και τα δύο δημόσια. Στην Ανατολική πλευρά του βρίσκεται το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης (E=7036τμ.), όπως έχει προαναφερθεί. Στην Δυτική πλευρά του βρίσκεται ένα εγκαταλελειμμένο πάρκο (E=2915τμ.) της γειτονιάς. Στο πρώτο έχει γίνει μια προσπάθεια από τον Δήμο για αναδιαμόρφωση της περιοχής και ανάδειξη της, δυστυχώς με αρνητικά αποτελέσματα. Στο δεύτερο δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια ούτε από τον Δήμο καθώς ούτε και από την πολιτεία, οπότε παραμένει ανεκμετάλλευτο.

Έγινε όλη αυτή η επιλογή κτιρίων για την ανάδειξη του κτιρίου και την δημιουργία ενός αρκετά μεγάλου χώρου ως περιβάλλον χώρου. Έπειτα το κεντρικό Κίτρινο πλαίσιο ενώθηκε με τα δύο Πράσινα πλαίσια, μέσω την πεζοδρόμησης που έγινε στα ενδιάμεσα κενά τους (E=334τμ - δυτικά), (E=1348τμ. – ανατολικά). Στο σύνολο τους τα οικόπεδα δημιούργησαν το εμβαδόν των 16,310τμ. έπειτα όμως έγινε η σύνδεση τους με τα πεζοδρομημένα τμήμα των δρόμων και καταλήξαμε στο E= 17,992τμ. Η επιλογή των οικοπέδων φαίνεται ξεκάθαρα στην παρακάτω φωτογραφία.

Επιλογή των οικοπέδων. Κίτρινο πλαίσιο, κεντρικό οικοδομήσιμο οικόπεδο. Πράσινα πλαίσια, πάρκο Α και Β, επιλογή ως περιβάλλον χώρος.

3.2.2 Αρχιτεκτονικά – Πολεοδομικά

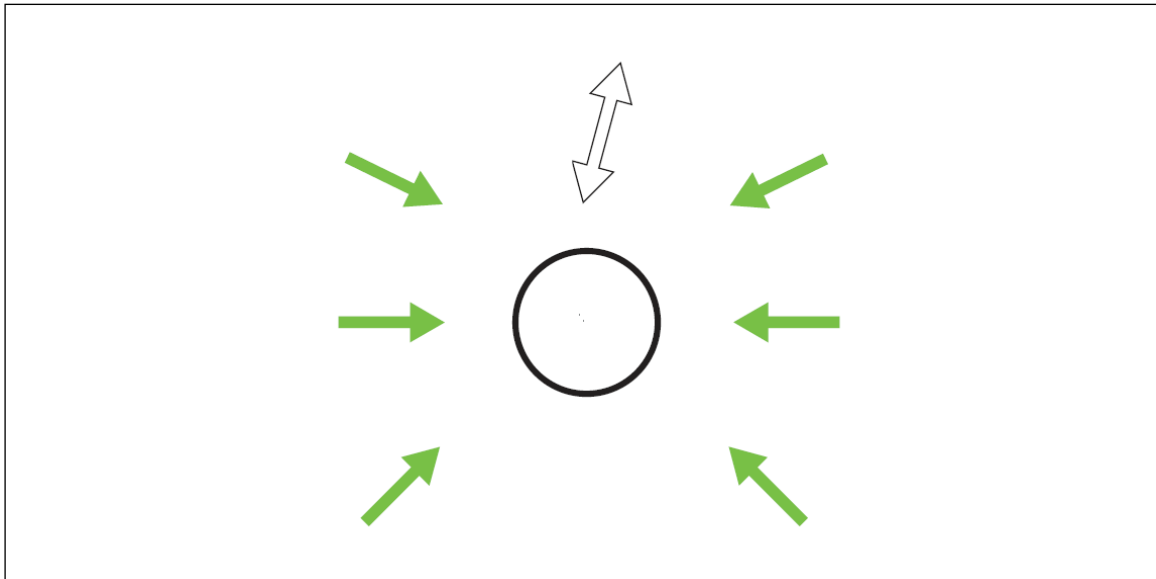
3.2.2.1 Όγκοι

Το περιβάλλον, με τη σύγχρονες λωρίδες ροής κίνησης και το ένα κτίσμα σε απόσταση αναπνοής από το άλλο, ώθησε στην ανάπτυξη της κεντρικής ιδέας: τη δυνατότητα εξωστρεφής λειτουργίας των χώρων με πυρήνα τα κεντρικά κτίρια του Πολιτιστικού Κέντρου.

Η πρώτη μας σκέψη ήταν η κίνηση των ανθρώπων με οποιονδήποτε τρόπο (πεζοί, με όχημα ή με ποδήλατο), με πορεία προς το οικοπέδο, για να μελετήσουμε σε ποιο σημείο θα ήταν κατάλληλη η τοποθέτηση του κτιρίου, ποια θα ήταν η κατάλληλη μορφή του, καθώς και ποια θα ήταν η σχέση του με το περιβάλλον. Η σχέση του οικοπέδου με τις πορείες κίνησης φαίνονται παρακάτω.

Πράσινα βέλη, εκφράζουν την πορεία της κίνησης των ανθρώπων, με οποιονδήποτε μέσο προς το οικοπέδο.

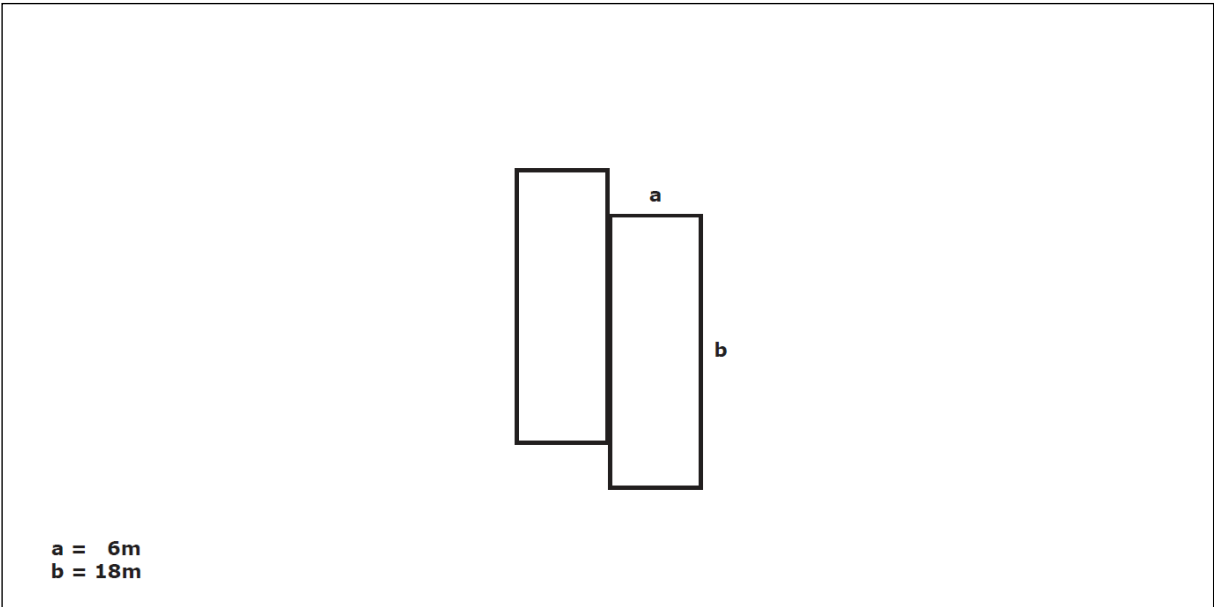
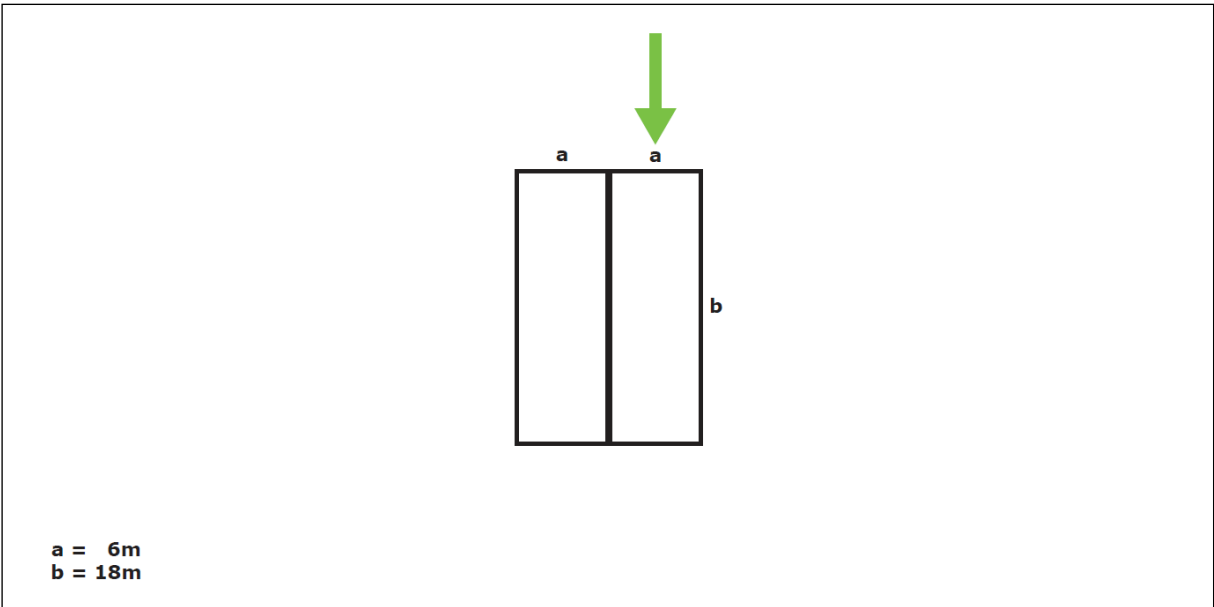
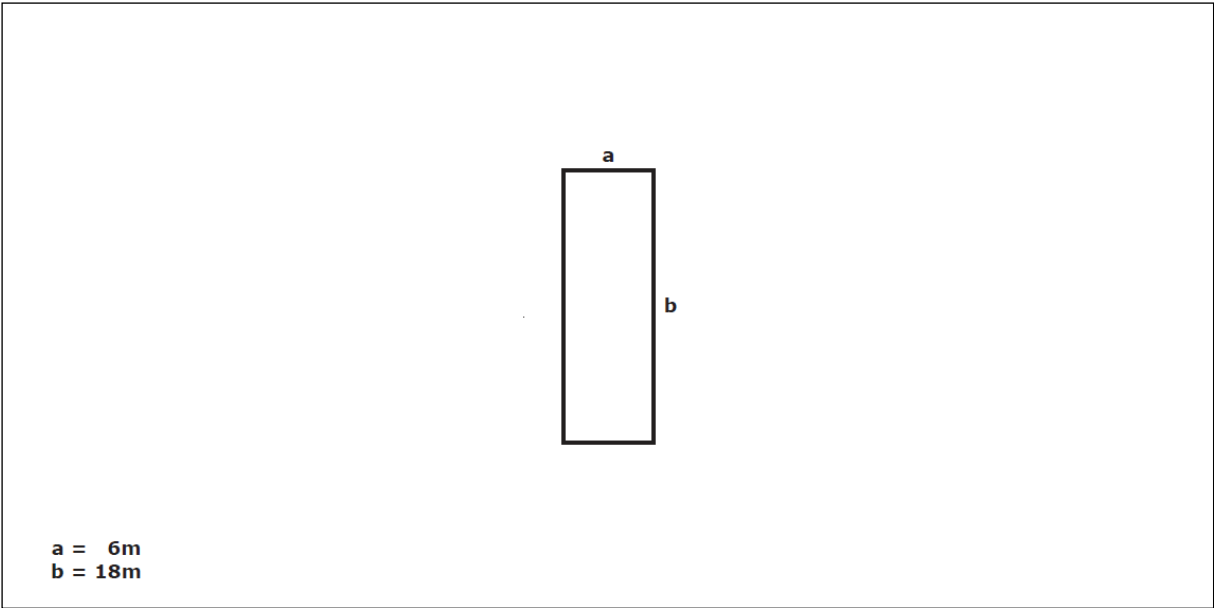

Πράσινα βέλη, εκφράζουν την πορεία της κίνησης των ανθρώπων, με οποιοδήποτε μέσο προς το οικοπέδο. Ο κύκλος εκφράζει τον πυρήνα, εκεί που θέλουμε να καταλήξουν οι άνθρωποι. Επίσης το βόρειο βέλος της διπλής κατεύθυνσης δείχνουμε πως θέλουμε να συνεχίσουν προς το Βόρειο μέρος, το δασάκι.

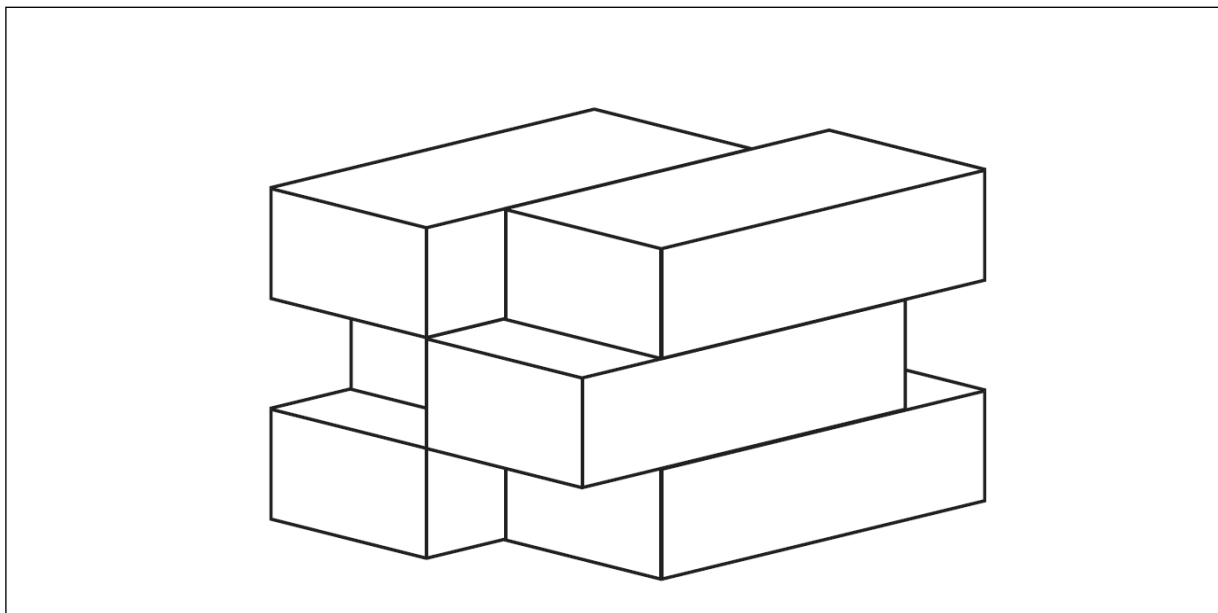
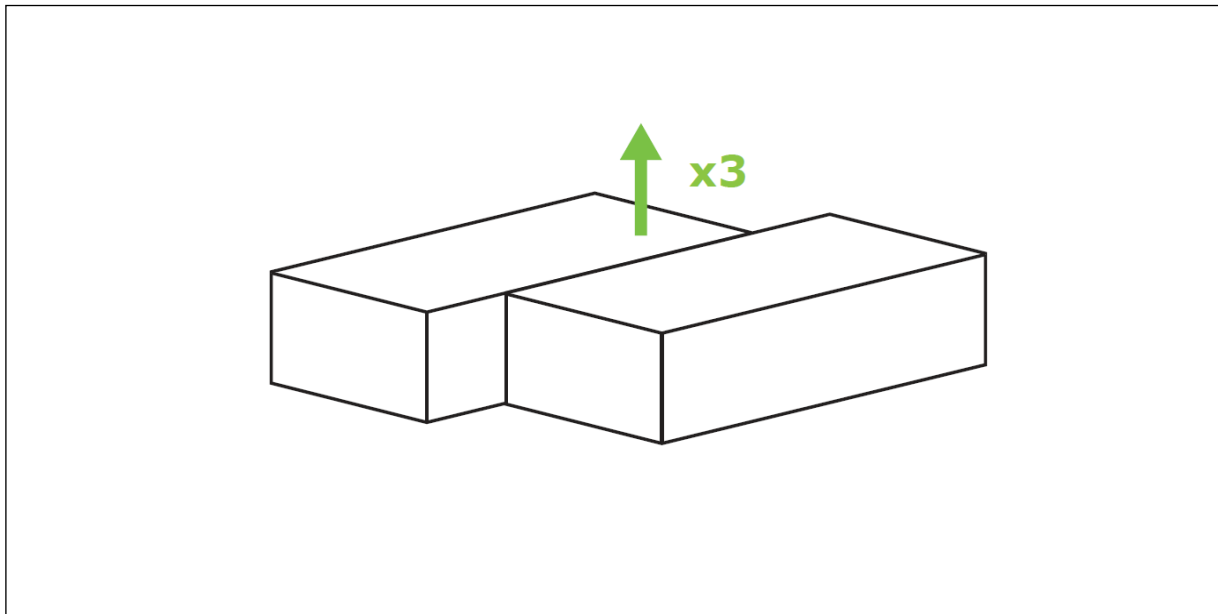
Αυτές οι κεντρικές πορείες, το μεγάλο μέγεθος του οικοπέδου σε συνδυασμό με το περιβάλλον χώρο, η τοποθέτηση του οικοπέδου στην περιοχή, ο προσανατολισμός και η έλλειψη τόσο μεγάλων και ανεκμετάλλετων χώρων μας ώθησε στην σκέψη να κινηθούμε ως προς την σύνδεση τους. Να ενώσουμε δηλαδή όλα αυτά τα οικοπέδα, να δημιουργήσουμε μέσα σε αυτά μια ανεμπόδιστη κίνηση των πολιτών ως προς το Πολιτιστικό Κέντρο, χωρίς να αποτελεί αυτό καθαυτό το τέρμα της διαδρομής τους. Να "ταξιδέψουν" μέσα από την φύση, να κάνουν μια στάση στα Pavilion να τα ξεναγηθούν και να συνεχίσουν το ταξίδι τους προς το κεντρικό κτίριο, να παραμείνουν στους μεγάλους κήπους του, ή να περάσουν "μέσα" από αυτό και να συνεχίσουν προς το χώρο για τα παιδιά και την νεολαία. Έναν χώρο, που στις μέρες μας δεν υπάρχει ανάμεσα στις γειτονίες και στα πάρκα, έναν ελεύθερο χώρο έκφρασης, την παιδική χαρά και το ελεύθερο χώρο skate. Τέλος θα υπάρχει και ένας χώρος στάθμευσης για την διευκόλυνση του κοινού. Όλα αυτά ξεκίνησαν ως μια ιδέα, η οποία βασίστηκε στις αναζητήσεις των πολιτών, και υλοποιήθηκε στα σχέδια.

Επηρεασμένοι από τα κτίρια της περιοχής, τα οποία βασίζονται κυρίως σε ένα ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, είτε είναι μονοκατοικίες είτε διώροφες, τριώροφες πολυκατοικίες. Αυτά τα κτίρια κατά το μέγιστο αριθμό τοποθετούνται στην άκρη του οικοπέδου και συνορεύουν με τον δρόμο. Έτσι δημιουργούν μια εσωστρεφή εικόνα στις οικίες τους. Εμείς κρατάμε ένα από τα δύο αυτά στοιχεία, καθώς θέλουμε να επηρεαστούμε από την περιοχή, και να έχουμε κάποια από τα στοιχεία της, όμως λόγω της χρήσης του κτιρίου, ως ειδικό κτίριο, επιθυμούμε να δώσουμε έναν εξωστρεφή χαρακτήρα.

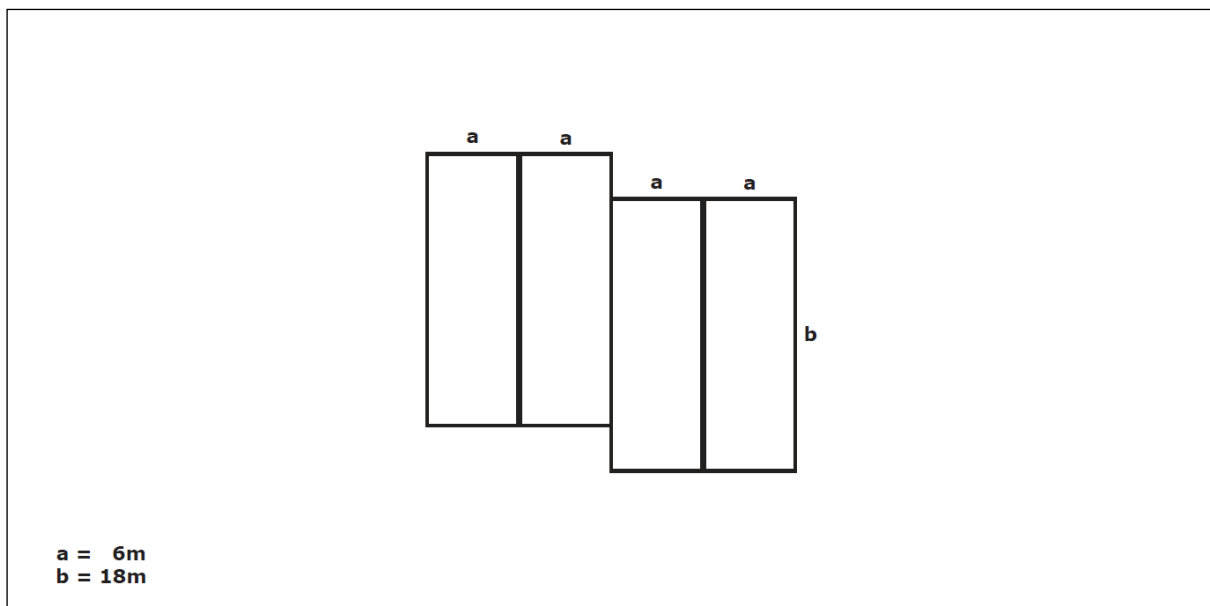
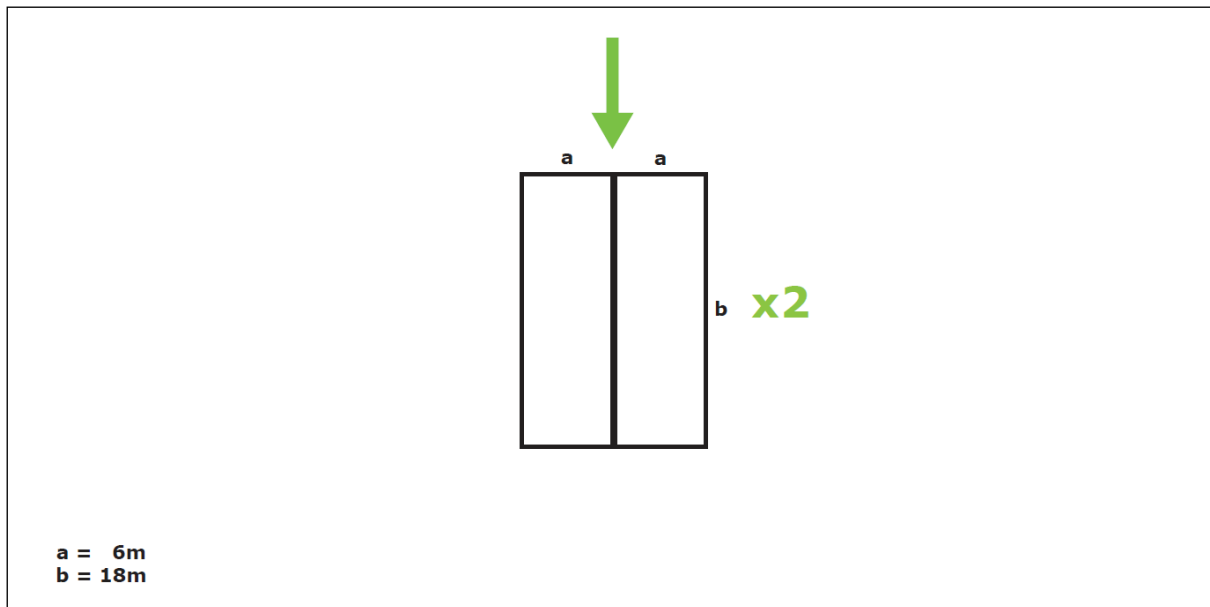
Όποτε, αρχικά ως προς τον όγκο, ξεκινήσαμε με έναν όγκο αναλογικών διαστάσεων, ένα ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, με πλευρές $\alpha=6\mu$, $\beta=18\mu$, το οποίο κινείται μέσα σε ένα πλαίσιο, και μετακινείται προς μια κατεύθυνση κατά 3μ . Δηλώνοντας έτσι την κίνηση, που θέλουμε να δημιουργήσουμε σε μια τόσο στάσιμη και συντηρητική περιοχή, στην οποία η μόνη κίνηση που υπάρχει είναι αυτή της ροής των δρόμων. Παρακάτω φαίνεται η σκέψη των όγκων.

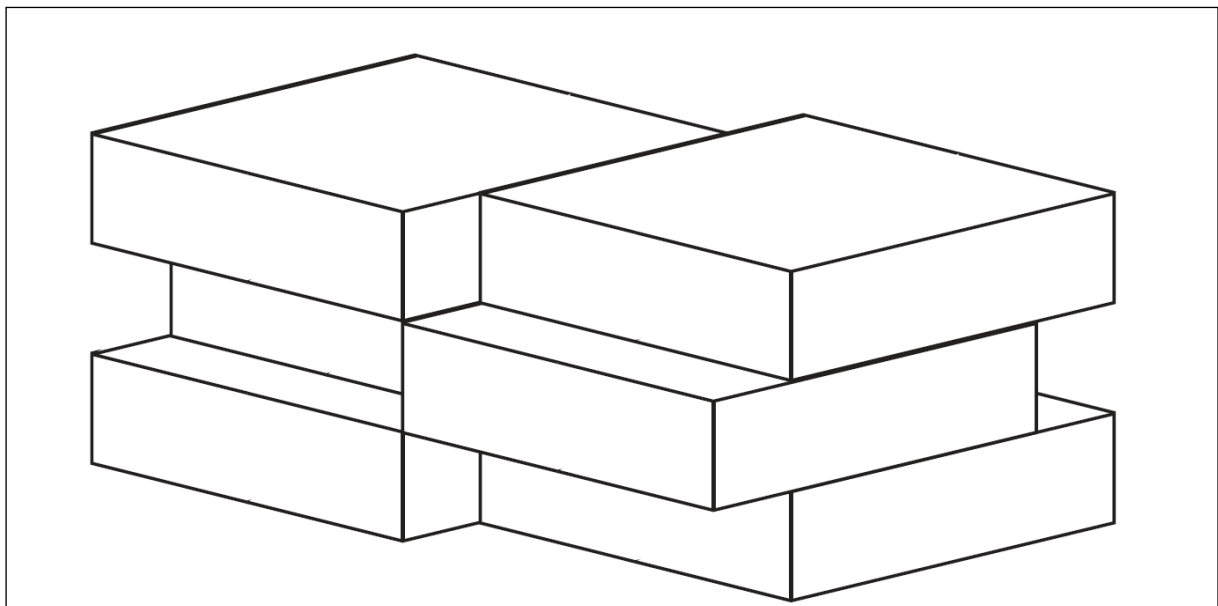
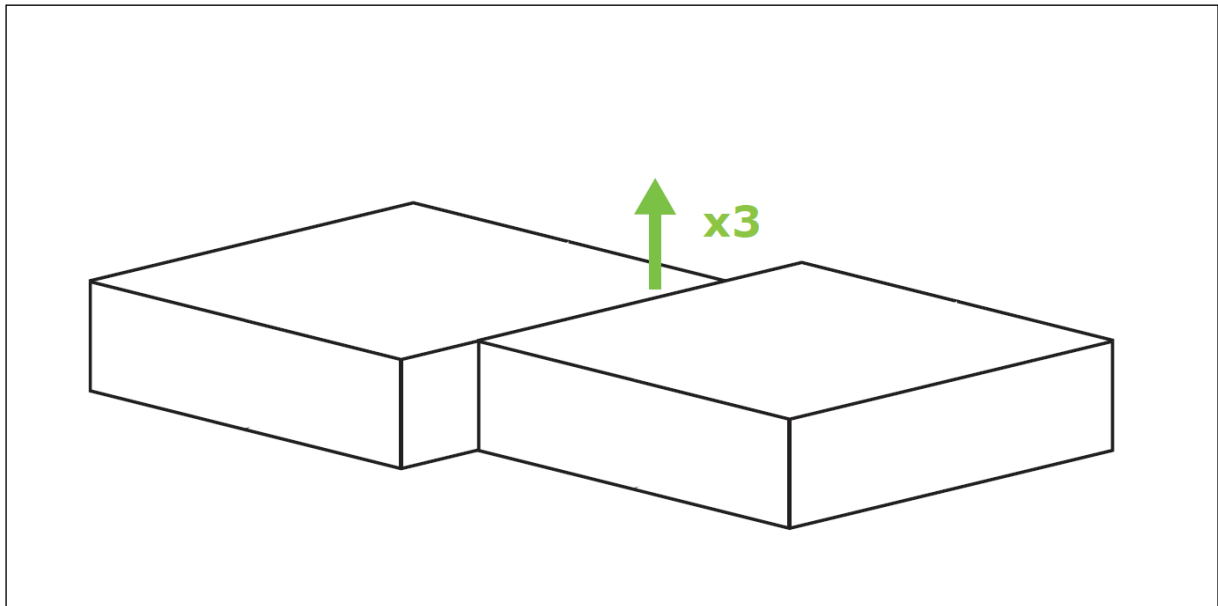
Στις παρακάτω εικόνες φαίνεται η ιδέα των ορθογώνιων παραλληλεπιπέδων, πως κινούνται και "χτίζονται" το ένα πάνω στο άλλο. Αυτή είναι η μορφή του πρώτου όγκου είναι το κτίριο Α. Είναι η αρχή των κτιρίων δεν είναι το κεντρικό κτίριο αλλά είναι η πρώτη ιδέα της δημιουργίας των υπολοίπων. Οι όγκοι πολλαπλασιάζονται επί του 3 και δημιουργείται ένας τριώροφος όγκος, για αρχή.

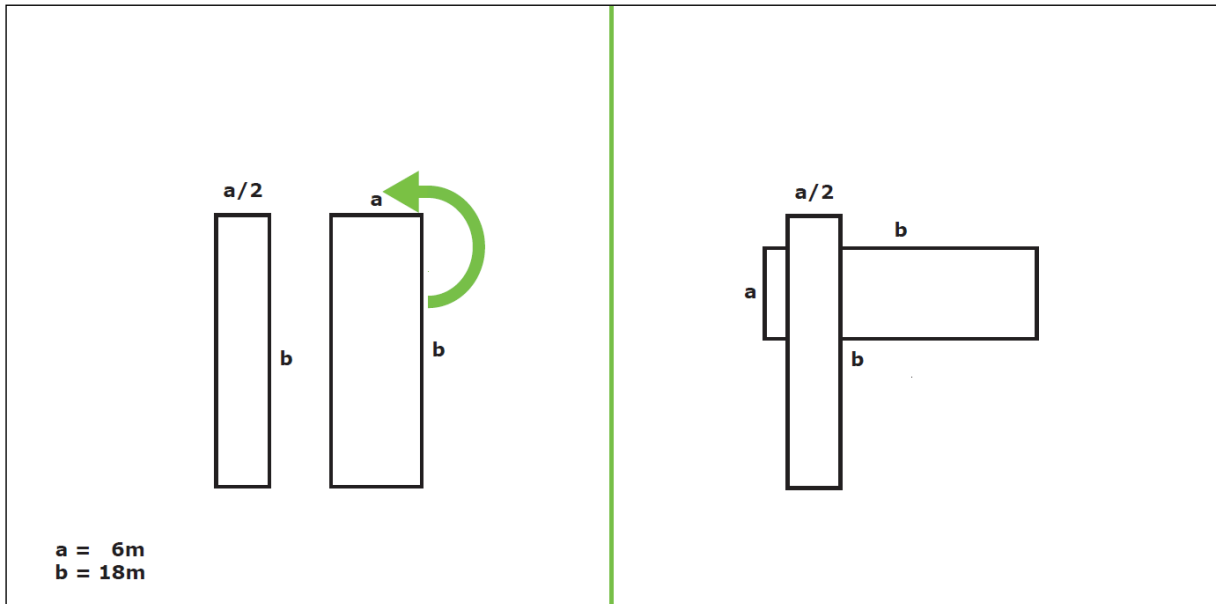
Έπειτα το κεντρικό κτίριο, το κτίριο Β, επηρεάζεται από αυτό, θέλαμε κάτι μεγαλύτερο σε διαστάσεις αλλά με κοινή λογική, όποτε οι όγκοι έγιναν διπλοί. Πιο κατανοητό θα γίνει στο παρακάτω σχήμα.

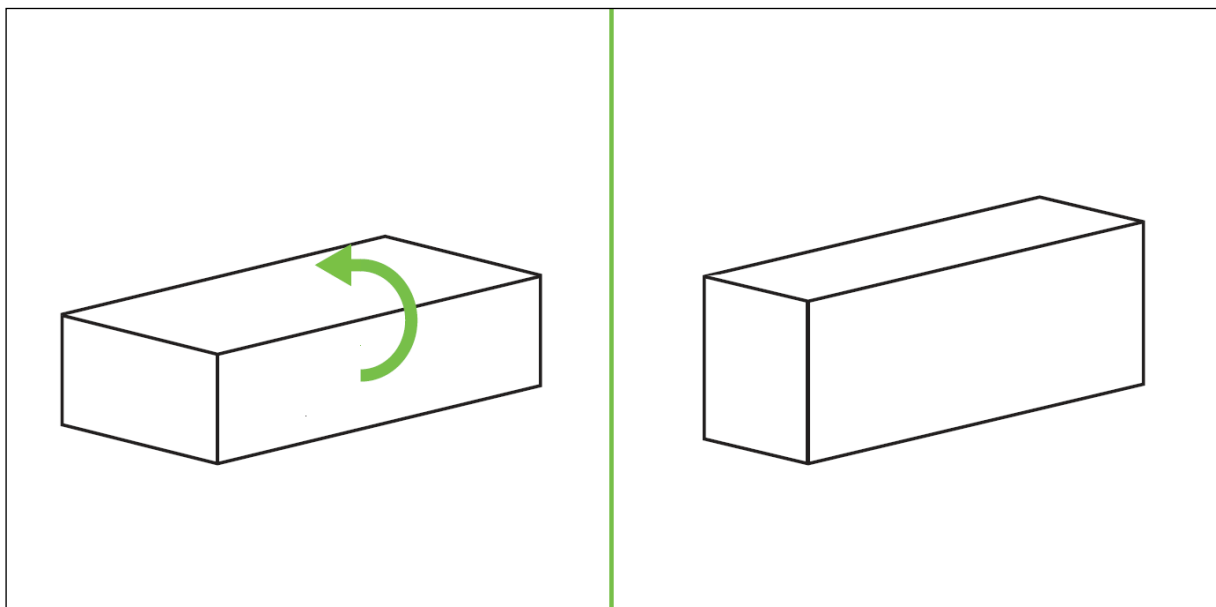
Σε αυτά τα σχέδια φαίνεται η τρισδιάστατη μορφή τους, και αυτός ο όγκος θα έχει 3 στάδια.

Στο περιβάλλον χώρο θα τοποθετηθούν δύο Pavilion (περίπτερα) για να οριοθετήσουν δύο σημεία στον άξονα πορείας κίνησης προς τον Βορρά και προς τον Νότο αντίστοιχα. Τα σημεία αυτά θα είναι στον ίδιο άξονα, θα βρίσκονται παράλληλα στον κεντρικό άξονα που τέμνει το κτίριο, επίσης θα βρίσκονται δεξιά και αριστερά του κάθετου άξονα που έχει προορισμό το δασάκι. Οι όγκοι τους δημιουργήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό όγκο. Στα παρακάτω σχέδια φαίνονται οι όγκοι.

Pavilion A

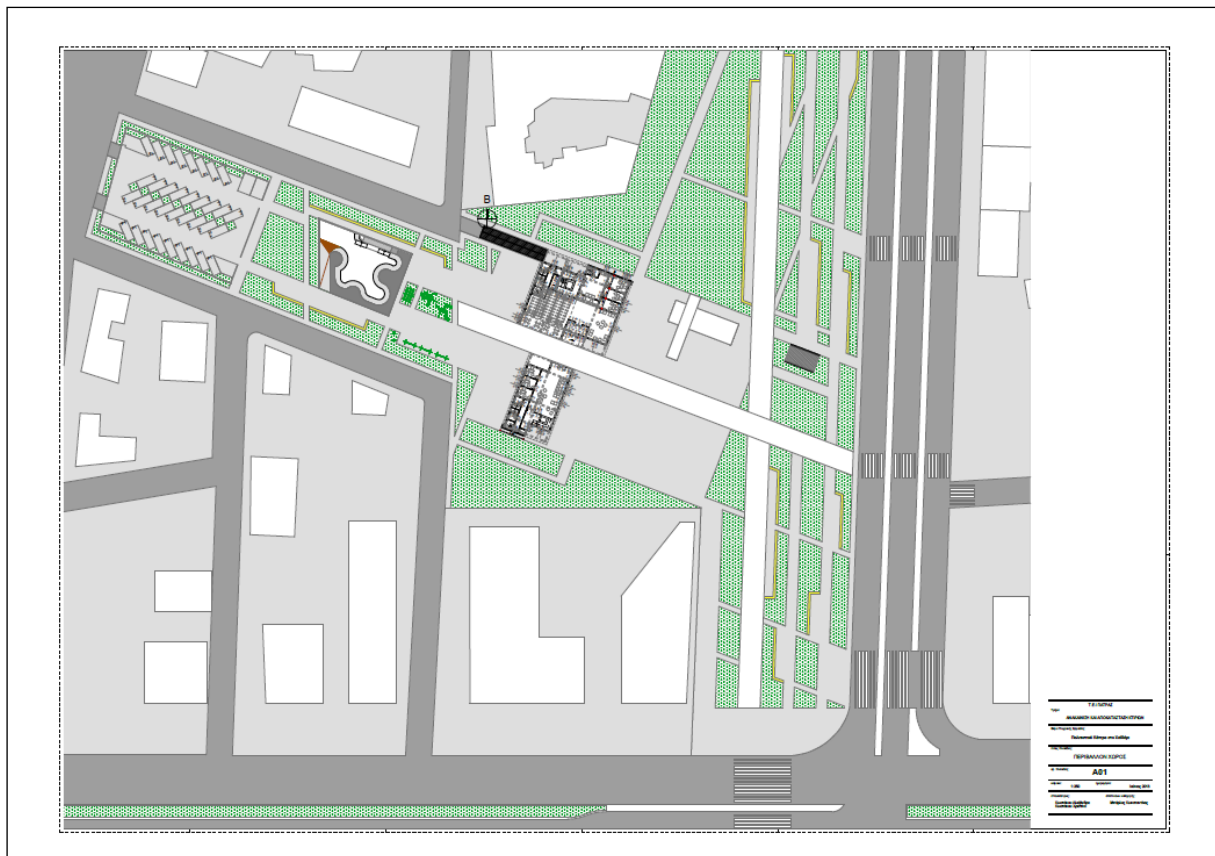

Pavilion B

Συμπερασματικά, θέλαμε μέσα από αυτούς τους όγκους να δημιουργήσουμε μια λογική επεξεργασία ενός βασικού όγκου, αρχικά με την κίνηση προς μια κατεύθυνση, έπειτα με τον διπλασιασμό του, καταλήγοντας στην οριζόντια περιστροφή του και τέλος στην κατακόρυφη περιστροφή του.

3.2.2.2 Σύνθεση

Η πρόταση μας είναι να συνθέσουμε δύο όγκους οι οποίοι θα παραμένουν “ζωντανή” γεμάτη ενέργεια και κίνηση, όλη την διάρκεια της ημέρας, όλη την διάρκεια της εβδομάδας, και όσο είναι δυνατόν όλο τον χρόνο. Ξεκινώντας από ένα κτίριο το οποίο θα έχει σταθερή αξία στις λειτουργίες του. Στο οποίο θα γίνονται σταθερά μαθήματα, σεμινάρια, διαλέξεις καθ’ όλη την διάρκεια του χρόνου. Παράλληλα θα υπάρχει άλλος ένας όγκος, ο οποίος θα φιλοξενεί εκθέσεις, σεμινάρια και διαλέξεις, σε μεγαλύτερη κλίμακα. Ως προς την κάλυψη κάθε Κτίριο Α έχει κάλυψη 216τμ. Μέγεθος το οποίο επαναλαμβάνεται σε όλους τους ορόφους, με δόμηση 648τμ. Το Κτίριο Β έχει κάλυψη 432τμ. Μέγεθος που επαναλαμβάνεται σε όλους τους ορόφους, με συνολική δόμηση 1,296τμ. Τα Pavilion A&B έχουν κάλυψη 162τμ και 36τμ, αντίστοιχα. Με εσωτερικό ύψος 3μ. και μεικτό ύψος 4μ., συνολικό ύψος 12μ. και στα δύο κτίρια.

Κτίριο Α

Η σύνθεση των κτιρίων χωρίζεται ως εξής. Με αρχική επιρροή το Κτίριο Α, στα νοτιοδυτικά του οικοπέδου, έχουμε ένα τριώροφο κτίριο τοποθετημένο στην νοτιοδυτική πλευρά του οικοπέδου με κάθετη περιστροφή προς το πάρκο στα δυτικά του. Η κεντρική είσοδος του βρίσκεται στην βόρεια πλευρά του κτιρίου, με θέα προς την κεντρική είσοδο του παράλληλου κτιρίου. Στον Ισόγειο χώρο θα υπάρχουν οι χώροι του καλωσορίσματος με την ρεσεψιόν, ένα μικρό χώρο αναμονής, με μικρή βιβλιοθήκη και θέα στο κατάφυτο πάρκο στα ανατολικά του κτιρίου.

Στον Ισόγειο χώρο στο Βορειοδυτικό τμήμα θα υπάρχουν τρεις χώροι πλήρως εξοπλισμένοι ως δωρεάν ενοικιαζόμενη εργατική στέγη. Στο Νοτιοδυτικό τμήμα θα βρίσκονται οι τουαλέτες και οι τουαλέτες για ΑΜΕΑ, καθώς δεν χρειάζονται άμεσο φυσικό φωτισμό. Τέλος στο Νοτιοανατολικό τμήμα θα υπάρχει ο ανελκυστήρας και οι σκάλες μέσα σε Πυροδιαμέρισμα, επίσης το κτίριο θα φέρει δεύτερη έξοδο, καθώς ανήκει σε ειδική κατηγορία, ως ειδικό κτίριο, οπότε πρέπει να έχει δύο εξόδους διαφυγής.

Στον δεύτερο όροφο θα υπάρχουν τρεις αίθουσες διδασκαλίας, με πολυμορφικούς σχηματισμούς για ποικίλους τρόπους διδασκαλίας, για αυτόν τον λόγο θα υπάρχει και αποθήκη για την μετατροπή των αιθουσών. Οι δύο δυτικές αίθουσες έχουν την δυνατότητα ένωσης τους, καθώς θα υπάρχουν κινητά πάνελ τα οποία θα τα ενώνουν και θα χωρίζουν τις αίθουσες ανάλογα με το μάθημα. Δίνοντας έτσι εναλλακτική λύση και πολυμορφία στο κτίριο, όταν τα μαθήματα είναι πολλά ή λίγα και απαιτούν μεγάλο ή μικρό αριθμό καθισμάτων αντίστοιχα.

Τέλος τρίτο όροφο θα υπάρχει έναν ενιαίο χώρο εκθέσεων, ένας χώρος τον οποίο μπορούν να εκμεταλλευτούν οι μαθητές καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου ή την χρονική περίοδο λήξης των μαθημάτων τους. Και αυτός ο χώρος θα είναι πολύ πολυμορφικός και θα φέρει εναλλακτικές λύσεις και χρήσεις μέσω των κινητών πάνελ που θα μικραίνουν και θα μεγαλώνουν την αίθουσα ανάλογα με την χρήση. Σε αυτόν τον όροφο θα υπάρχει μια είσοδος-έξοδος προς το Κτίριο Β, μέσω μιας γέφυρας- "σύνδεσης" με το παράλληλο κτίριο. Η επιλογή της γέφυρας έγινε για πολλούς λόγους, αρχικά για να υπάρχει μια σύνδεση με τα δύο κτίρια, λειτουργικά ταίριαζε σε αυτόν ακριβώς τον όροφο η σύνδεση, καθώς επίσης για να μην μένει ποτέ ανεκμετάλλευτη η χρήση του κτιρίου σε κάθε όροφο.

Κτίριο Β

Το Κτίριο Β βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του οικοπέδου με θέα προς την οδό Ρίμινι και τα δύο πάρκα στα ανατολικά και δυτικά του. Η κεντρική είσοδος βρίσκεται στην νοτιοανατολική πλευρά του με κτιρίου. Με θέα προς την Ανατολική και Νοτιοανατολική πλευρά του πάρκου. Με κεντρική μονάδα την ρεσεψιόν και τον χώρο αναμονής, ένας ελεύθερος χώρος κίνησης βρίσκεται ανάμεσα τους. Στην Νοτιοδυτική πλευρά λαμβάνει θέση το καφέ με θέα το παράλληλο κτίριο. Πίσω από την ρεσεψιόν εδρεύουν τα γραφεία διαχείρισης, με ιδιωτική είσοδο-έξοδο, η οποία χρησιμοποιείται κ ως δεύτερη έξοδος διαφυγής του κοινού, βρίσκεται στην Βόρεια πλευρά του κτιρίου. Και αυτό το κτίριο , ως ειδικό κτίριο έχει Πυροδιαμέρισμα μέσα στο οποίο βρίσκεται ο ανελκυστήρας και οι σκάλες για τους ορόφους. Η σκάλα για το υπόγειο ιδιωτικό χώρο διαχωρίζονται από τους κοινόχρηστους χώρους, η πρόσβαση γίνεται μόνο από τα γραφεία. Τέλος οι τουαλέτες βρίσκονται στην Δυτική πλευρά του κτιρίου.

Στον δεύτερο όροφο η είσοδος γίνεται από το Πυροδιαμέρισμα. Σε αυτόν τον χώρο βρίσκεται μια μικρή βιβλιοθήκη , ένας χώρος σεμιναρίων, καθώς και ένας χώρος για παιδικές δραστηριότητες. Όλοι αυτοί οι χώροι βρίσκονται στην ανατολική και Νοτιοανατολική πλευρά του κτιρίου. Με απεριόριστη θέα καθώς περικλείονται από γυαλί. Στο Βόρειο τμήμα βρίσκεται επίσης ένας χώρος ελεύθερης χρήσης υπολογιστών. Σε αυτόν τον όροφο βρίσκονται και τουαλέτες στην Δυτική πλευρά. Σε αυτόν τον χώρο η όψη καλύπτεται σε όλη της την επιφάνεια από κινητές ξύλινες περσίδες.

Στον τρίτο όροφο βρίσκεται ένας ενιαίος χώρος ελεύθερης χρήσης, ένας πολυχώρος για εκθέσεις καθώς και για σεμινάρια. Κάθε χρήση είναι δυνατή καθώς έχει την δυνατότητα επιλογής, μέσω των κινητών πάνελ μπορούν να γίνουν τέσσερις κλειστές αίθουσες.

Στον Υπόγειο χώρο υπάρχει ένας ιδιωτικός χώρος, προς τον οποίο δεν υπάρχει πρόσβαση του κοινού. Η πρόσβαση από τον εξωτερικό χώρο γίνεται μέσω μιας ιδιωτικής ράμπας για τις ιδιωτικές θέσεις στάθμευσης για τους υπαλλήλους του Κέντρου. Οι χώροι έχουν σχεδιαστεί για Η/Μ εγκαταστάσεις και για το αντίστοιχο σύστημα θέρμανσης. Το υπόγειο είναι ένας ενιαίος χώρος με τον υπόγειο χώρο του Κτιρίου Α.

Το δώμα και στα δύο κτίρια δεν είναι προσβάσιμο για λόγους ασφαλείας.

Pavilion A

Το Pavilion A βρίσκεται στην μέση σχεδόν του περιβάλλον χώρου, ορισμένο με κατεύθυνση παράλληλη προς τον κεντρικό άξονα που τέμνει τα δυο κτίρια. Αποτελείται από δυο τμήματα τα οποία τέμνονται. Είναι ο ίδιο όγκος διαιρεμένος δια του δυο στην μια του πλευρά. Αυτό το περίπτερο έχει σχεδιαστεί για να ορίσει το σημείο , ως σημείο ενδιαφέροντος, ως ένα σημείο στάσης, βασικές θεωρίες πάνω στις οποίες βασίστηκε και το δεύτερο περίπτερο. Σε αυτό το περίπτερο μπορούν να διαδραματίζονται διάφορες ανοιχτές εκθέσεις καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου, με ελεύθερη είσοδο καθώς το σχήμα του αφήνει ελεύθερη την χρήση του στο κοινό. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως συναυλιακός χώρος, ή ως ένας χώρος υπαίθριου σινεμά. Καθώς οι βόρεια και νότια πλευρά του είναι ελεύθερες προς το κοινό , υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση, ελεύθερη κίνηση και ελεύθερος χώρος για να καθίσει κανείς και να παρακολουθήσει το θέμα έκθεσης. Το ύψος του είναι 4μ όπως και ο βασικός όγκος. Τα υλικά του είναι εμφανές σκυρόδεμα με φύλλα ξύλου να το περικλείουν.

Pavilion B

Το Pavilion B βρίσκεται στην μέση σχεδόν του περιβάλλον χώρου, ορισμένο με κατεύθυνση παράλληλη προς τον κεντρικό άξονα που τέμνει τα δυο κτίρια. Βρίσκεται στα Ανατολικά του Pavilion A και εκφράζει την στάση προς τον κεντρικό άξονα από την Ανατολική πλευρά. Έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τον βασικό όγκο , ο οποίος έχει περιστραφεί με κατακόρυφη κατεύθυνση. Ενώ οι διαστάσεις παραμένουν ίδιες, το ύψος λόγω της περιστροφής φτάνει τα 6μ., οπότε δημιουργείται εσωτερικά ένας διώροφος ελεύθερος χώρος ο οποίος έχει μια σκάλα για την επισκεψιμότητα του πάνω ορόφου. Αυτός ο χώρος είναι ένας εκθεσιακός χώρος, με ελεύθερη πρόσβαση. Σε όλες τις πλευρές του έχουν περαστεί ξύλινες περσίδες κοινές με των δύο κτιρίων οι οποίες αγκαλιάζουν την μορφή του περιπτέρου.

3.2.3 ΥΛΙΚΑ

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στο κτίριο, ξεκινώντας από την οικοδομική κατασκευή, είναι μπετόν στις πλάκες, με τους εξωτερικούς τοίχους να έχουν μέγεθος 25εκ. σε διπλή οπτοπλινθοδομή. Οι εσωτερικοί τοίχοι θα είναι 12,5εκ. από γυψοσανίδα. Στο εσωτερικό τμήμα όλων των ορόφων και των δύο κτιρίων τοποθετήθηκε ψευδοροφή με υλικό γυψοσανίδας, για να τοποθετηθούν εσωτερικά όλες οι Η/Μ εγκαταστάσεις, για να δημιουργηθούν και εσωτερικά καθαρές γραμμές.

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στις προσόψεις είναι επίχρισμα από απλό τριπτό λευκό στον ισόγειο και στον β' όροφο. Στον α' όροφο χρησιμοποιήθηκαν κινητές περσίδες σκάσης, ξύλινες, σε όλη την επιφάνεια του ορόφου. Ένα πλαίσιο από εμφανές σκυρόδεμα "αγκάλιασε" όλη την οικοδομή. Τέλος τα ανοίγματα είναι από κουφώματα αλουμινίου μαύρου χρώματος και τα εξωτερικά κιγκλιδώματα στα μπαλκόνια είναι γυάλινα.

3.2.4 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η κεντρική ιδέα του περιβάλλον χώρου βασίστηκε στην δημιουργία ενός διαμπερούς χώρου, μια κατάφυτη περιοχή βασισμένη πάνω σε δυο βασικούς άξονες, με πορεία προς το κεντρικό κτίριο. Ο διαχωρισμός των υλικών, η αλλαγή στην πυκνότητα της φύτευσης καθώς και τα περίπτερα μέσα στον χώρο του περιβάλλοντος , ορίσανε τον χώρο.

Το πάρκο αποτελείται από την συνεχή φύτευση, η οποία διακόπτεται σε κάποια σημεία, ορισμένα με οριζόντιες και καθέτους. Η λογική που χρησιμοποιήθηκε , όπως προαναφέρθηκε είναι:

Η πράσινη λωρίδα αποτελείται από:

1. Τα ήδη υπάρχοντα δέντρα, που θα μείνουν ανέγγιχτα,
2. Τα νέα δέντρα, που πρόκειται να φυτέψουμε
3. Ένα συνεχή πεζοδρόμο, που θα εκτείνεται σε όλο το μήκος της περιοχής μελέτης και θα έχει ως χαρακτηριστικό σχεδιαστικό μοτίβο την αφαιρετική απεικόνιση ενός κλαδιού, και
4. από ποδηλατοδρόμους

Στο πάρκο τοποθετήθηκαν στην Δυτική πλευρά του ο χώρος στάθμευσης ,ο οποίος έχει 35 θέσεις στάθμευσης αυτοκινήτων , δύο θέσεις στάθμευσης για ΑΜΕΑ, σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις, καθώς και θέσεις δίκυκλων. Στον υπόλοιπο περιβάλλον χώρο υπάρχουν θέσεις στάθμευσης ποδηλάτων σε διάφορα σημεία πάνω στην έκταση. Ο χώρος skate για την νεολαία, καθώς και χώρος για παιδιά, παιδική χαρά, βρίσκονται στην συνέχεια της πορείας πάνω στην Δυτική πλευρά του οικοπέδου, κάθετα με τα κτήρια.

Στον περιβάλλοντα χώρο θα υπάρχουν παγκάκια σχεδιασμένα σύμφωνα με τις κάθετες και οριζόντιες γραμμές που έχουν ορίσει το κτίριο, και θα περνάνε παράλληλα στην φύτευση, κίτρινου χρώματος.

Όσο αφορά την φύτευση, χρησιμοποιήθηκαν:

Δέντρα:

1. Πλάτανος (30-50) μ.
2. Κυπαρίσσι (7-30) μ.
3. Ψευδοακακία (20-30) μ.

Φυτά:

1. Μουριά
2. Μιμόζα
3. Κουτσουμπιά (5μ.)

Αρωματικά φυτά:

1. Δεντρολίβανο
2. Λεβάντα
3. Λεβαντίνη

3.2.5 Οικονομία

Το τελευταίο χαρακτηριστικό είναι η γενικότερη οικονομία του έργου. Μπορεί να έχει ένα πολυσύνθετο σχεδιασμό, αλλά είναι κατασκευαστικά απλό και εφικτό με περιορισμένο κόστος λειτουργίας και υψηλή αντοχή στις δύσκολες συνθήκες, που γνωρίζει ο Δημόσιος χώρος του Χαϊδαρίου. Αυτό σημαίνει ότι πέρα από την οικονομία που επιβάλλει η σύγχρονη κρίση, η αναδιαμόρφωση του πάρκου με άξονα το Πολιτιστικό κέντρο θα γίνει με λειτουργική, οικοδομική και αισθητική οικονομία, όπως αρμόζει στη βαθιά παράδοση του τόπου μας. Είναι μια πρόταση ρεαλιστική, που ήρθε για να μείνει και να διαρκέσει στον χρόνο, καθώς έχει σχεδιαστεί για να είναι ευέλικτη.

3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το συνολικό σύστημα του σχεδιασμού θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένας ζωντανός οργανισμός, που μεγαλώνει και μεγαλώνει επεκτείνεται μέσα στην πόλη, δίνοντας τον απαραίτητο χρόνο, αλλά και τις κατάλληλες στρατηγικές, ώστε οι πολίτες να το οικειοποιηθούν, να το "κατοικήσουν" και τελικά να δημιουργήσουν μέσα σε αυτό. Η περιοχή του Χαϊδαρίου έχει τώρα την ευκαιρία να ανθίσει, αγκαλιάζοντας τις ενυπάρχουσες δυνατότητες της και παρέχοντας στους κατοίκους της τις προϋποθέσεις να δημιουργήσουν το δικό τους ζωντανό, πολιτιστικό, αστικό περιβάλλον.

Ο συνδυασμός όλων των στοιχείων της πρότασης δημιουργεί ένα αίσθημα ευζην στους χρήστες του και ξεπερνά κατά πολύ τα φυσικά όρια της περιοχής επέμβασης.

4 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

1. Gehl Jan,(2012), Ανθρώπινες Πόλεις ,εκδ. ΜΒΙΚΕ , Μάιος 2013, σελίδες 260
2. Wucius Wong, Αρχές & Μορφές Σχεδίου, Εκδόσεις "Ιων", σελίδες 349
3. Neufert/Neff, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός και Εφαρμογές, Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
4. Neufert, Οικοδομική & Αρχιτεκτονική Σύνοψη, Εκδόσεις Μ. Γκιούρδας.
5. Antoni Di Mari, Nora Yoo, (2012), Operative Design: A Catalogue of Spatial Verbs, Wien.
6. Atlas of Architecture Today,(2010), Εκδόσεις FKG
7. Francesc Zamora Mola, The Sketch Book, (2010), Εκδόσεις FKG
8. Inszenierte Landschaft, (2008), TU Berlin.

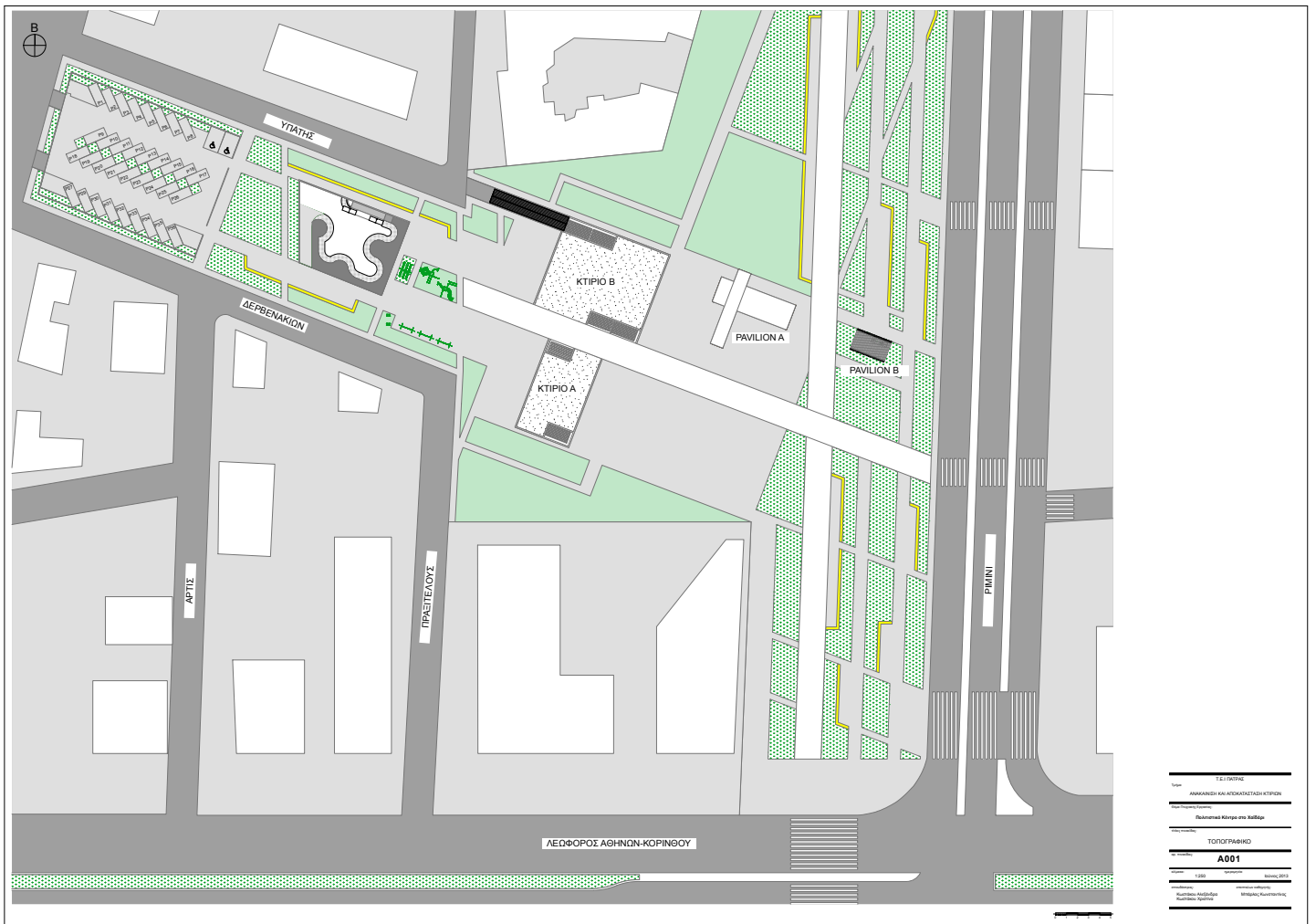
Ιστότοποι

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Cultural_center
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Kuryokhin_Center
3. http://en.wikipedia.org/wiki/Centre_Georges_Pompidou
4. http://en.wikipedia.org/wiki/De_Balie
5. http://en.wikipedia.org/wiki/Letterkenny_Regional_Cultural_Centre
6. <http://en.wikipedia.org/wiki/Glaspaleis>
7. <http://en.wikipedia.org/wiki/OT301>
8. http://en.wikipedia.org/wiki/Centro_Cultural_de_Belem
9. http://en.wikipedia.org/wiki/Dom_omladine_Beograda
10. <http://www.archilovers.com/p77650/serpentine-gallery-2013>
11. <http://www.dezeen.com/2008/07/21/serpentine-gallery-pavilion-2008-by-frank-gehry-2-2/>
12. <http://en.wikipedia.org/wiki/Pavilion>
13. <http://www.parkourgenerations.com/LEAP>
14. <http://www.centrepompidou.fr/>
15. http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%BF_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%92%CE%B9%CE%BB%CE%AD%CF%84
16. <http://livesecretgigs.com/jan-gehl/>
17. http://en.wikipedia.org/wiki/Parc_de_la_Villette
18. <http://oma.eu/projects/1982/parc-de-la-villette>
19. <http://www.nationalgallery.gr/site/content.php>

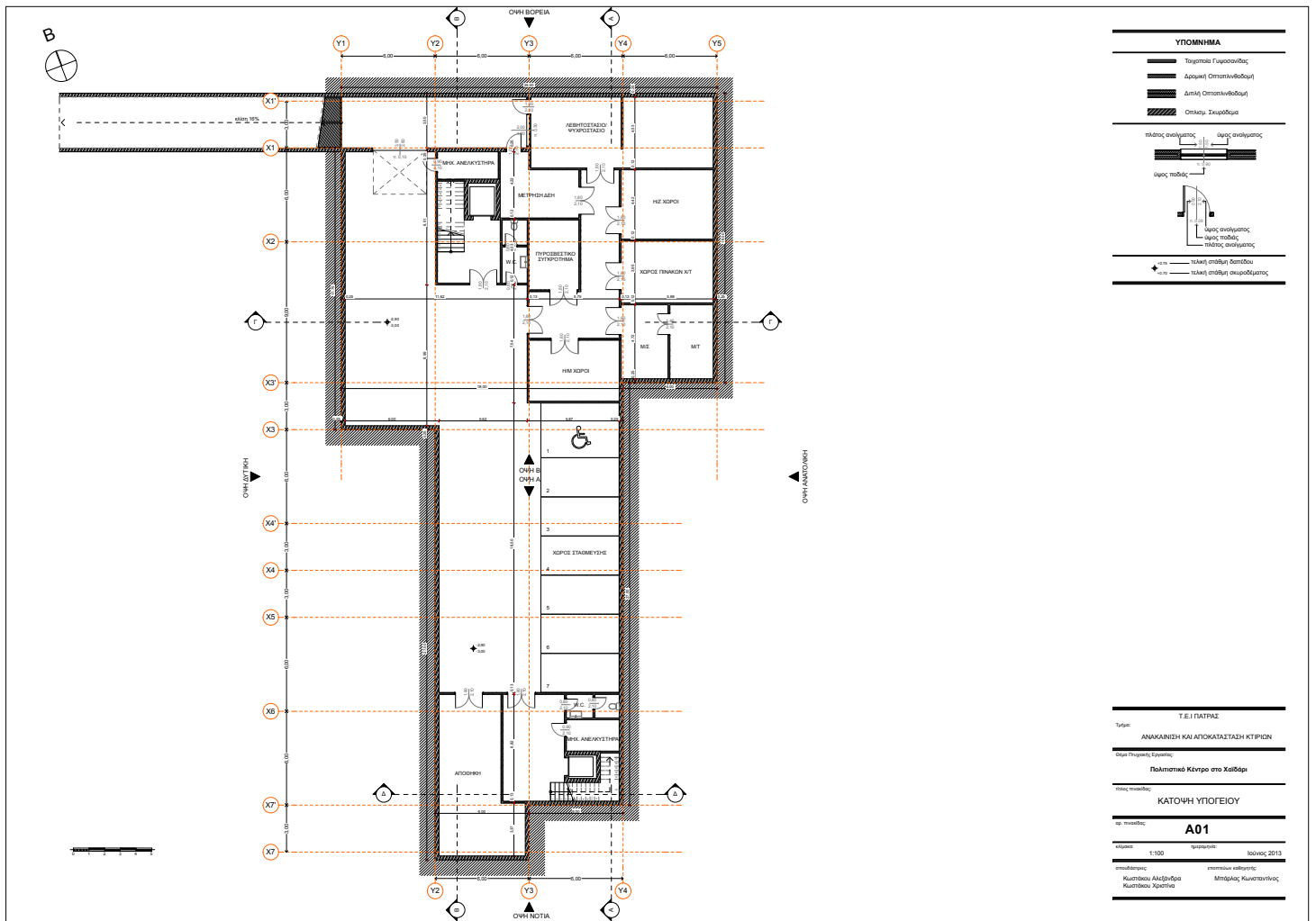
5 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

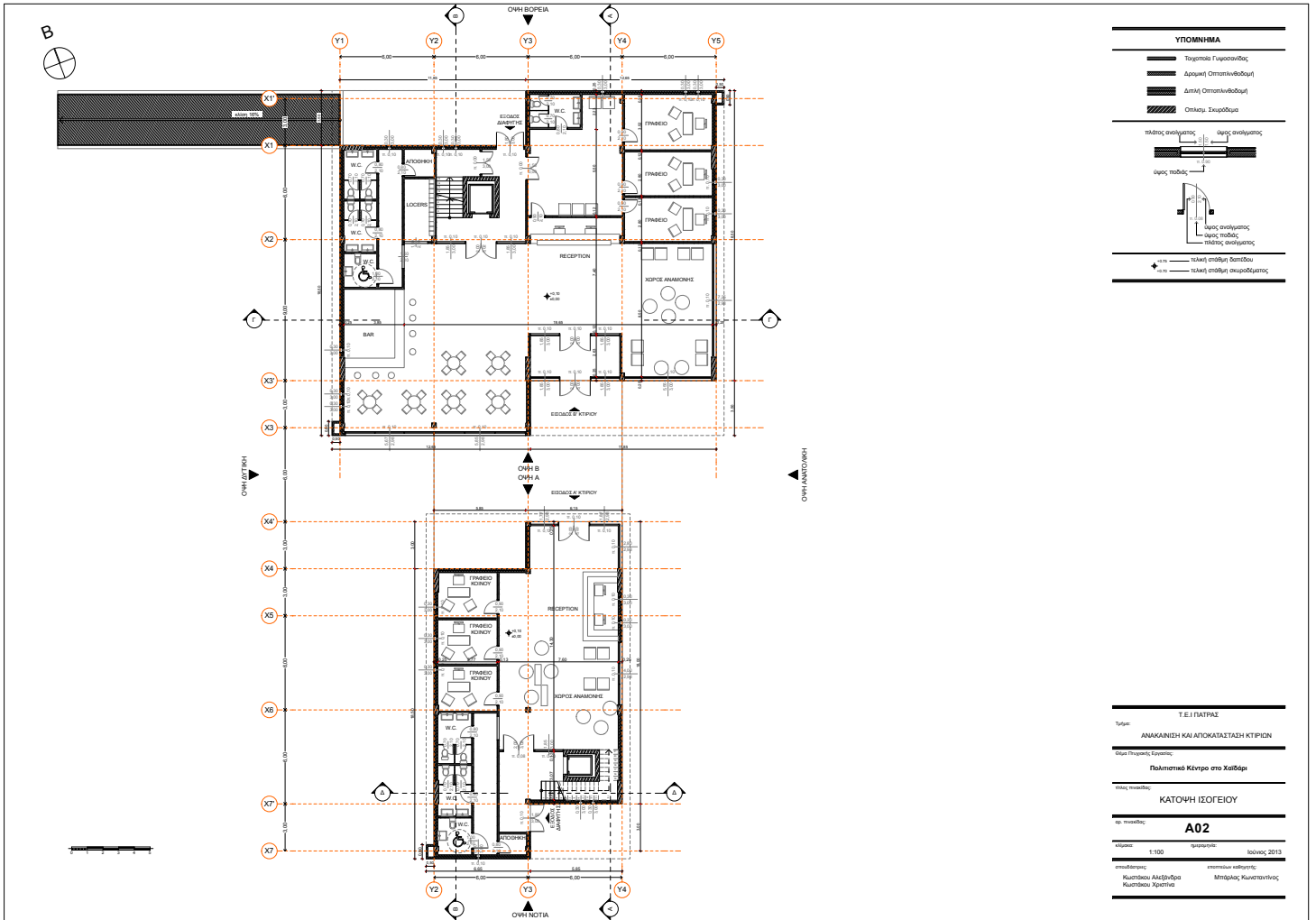
1. Pavilion. Πηγή: Ελεύθερη μετάφραση από την ιστοσελίδα βικιπαίδεια.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Pavilion>
2. Κιόσκι. Πηγή: Ηλεκτρονικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής γλώσσας.
http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%BA%CE%B9%CF%8C%CF%83%CE%BA%CE%B9&dq=

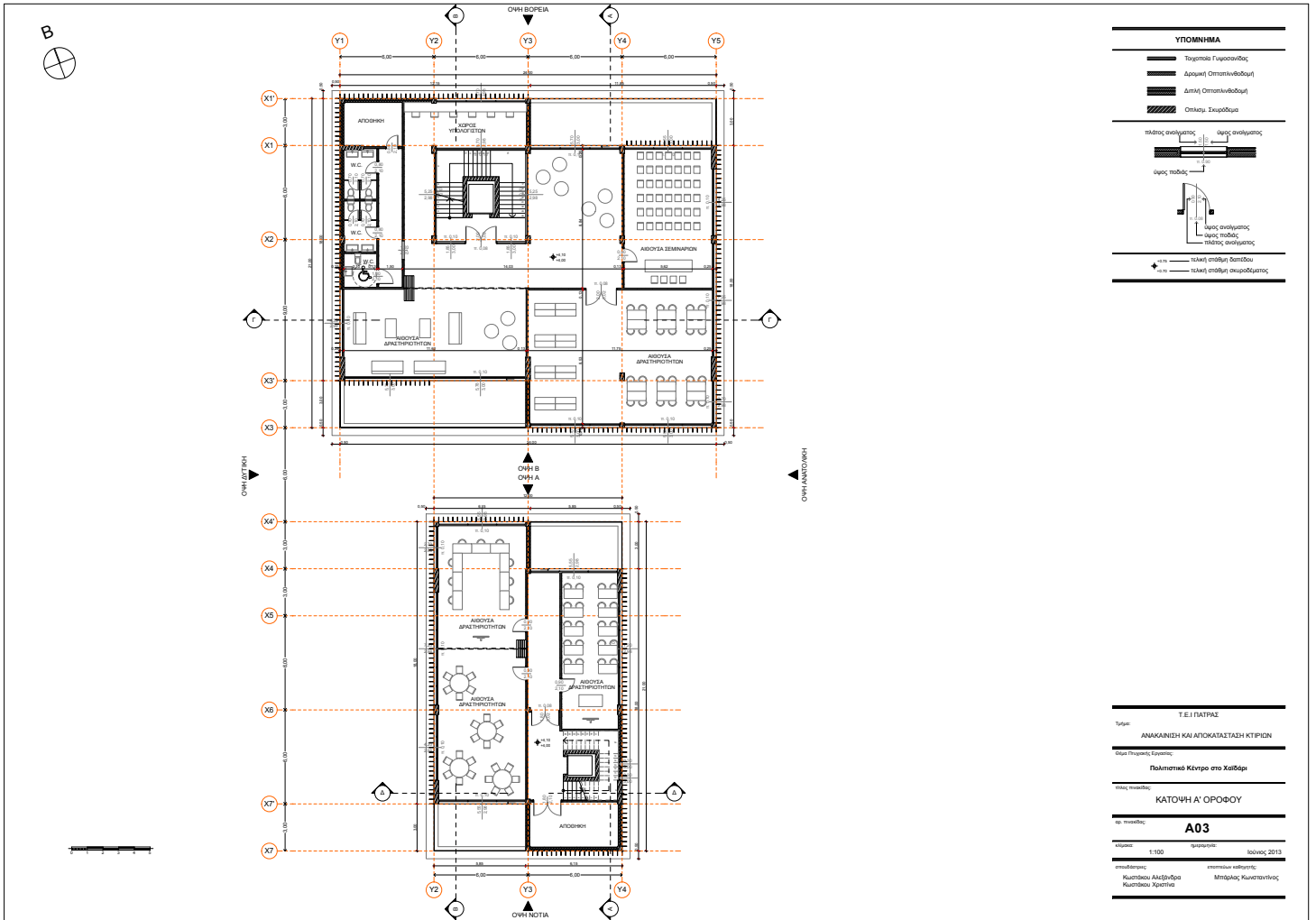
6 ΣΧΕΔΙΑ

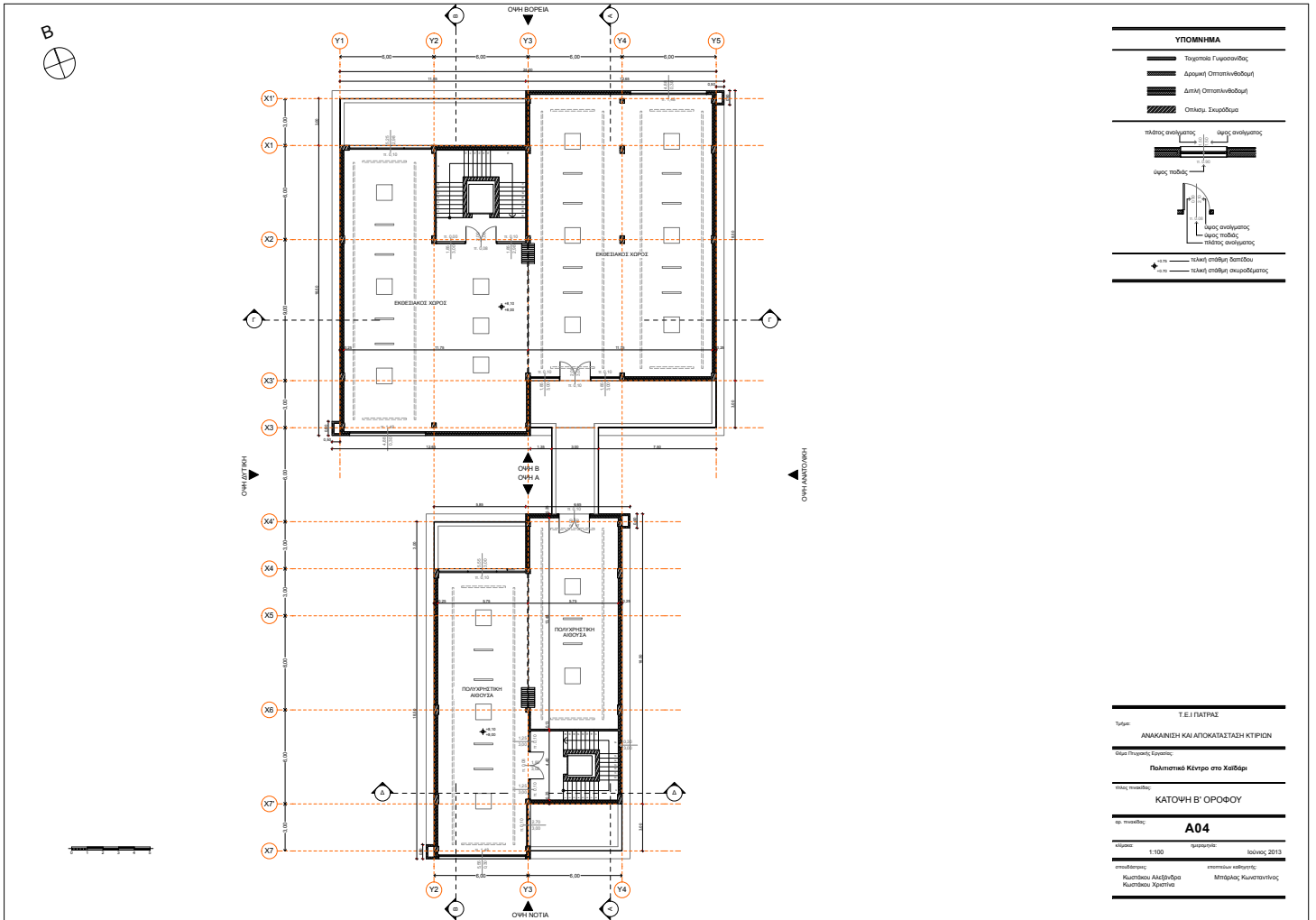

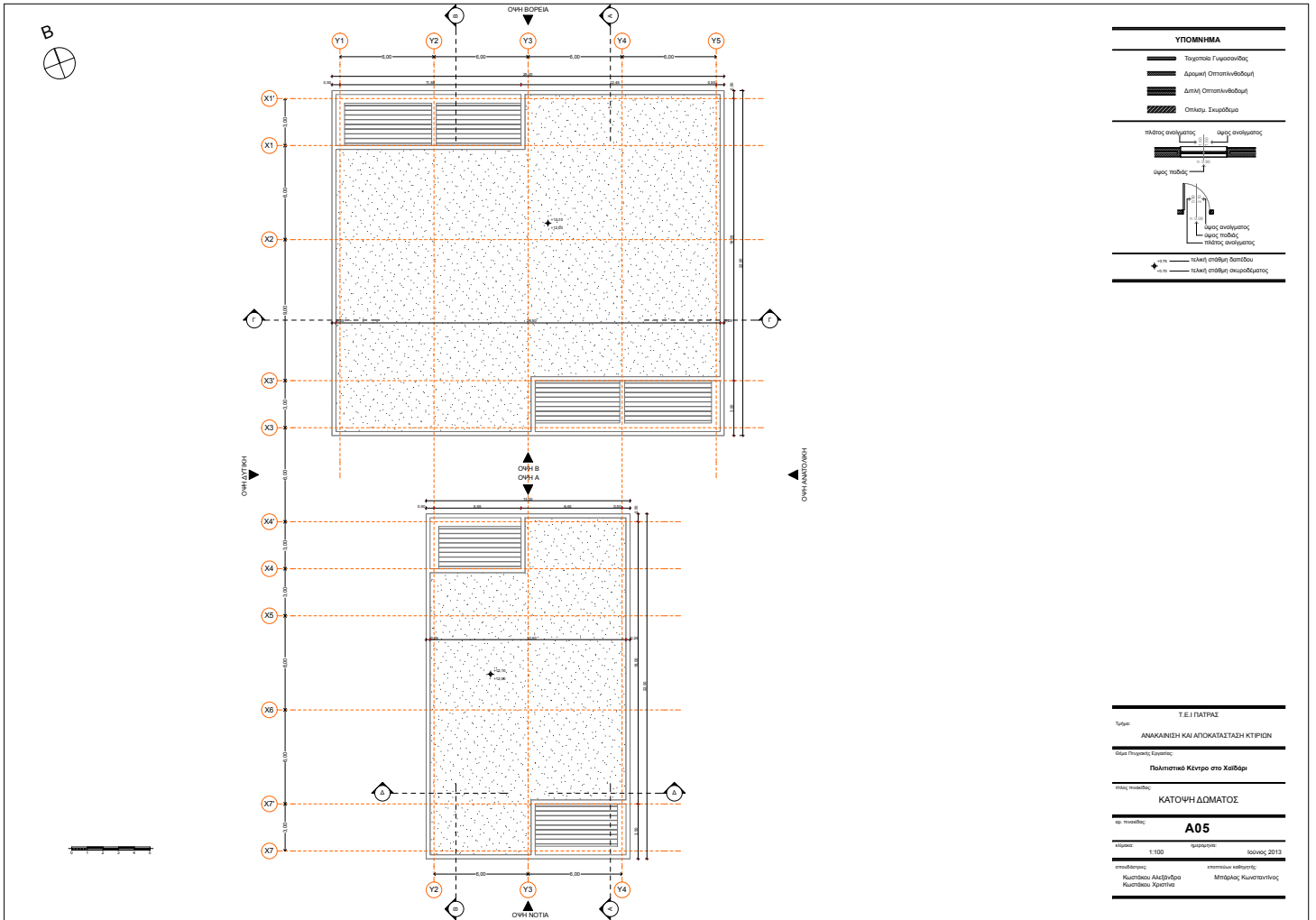

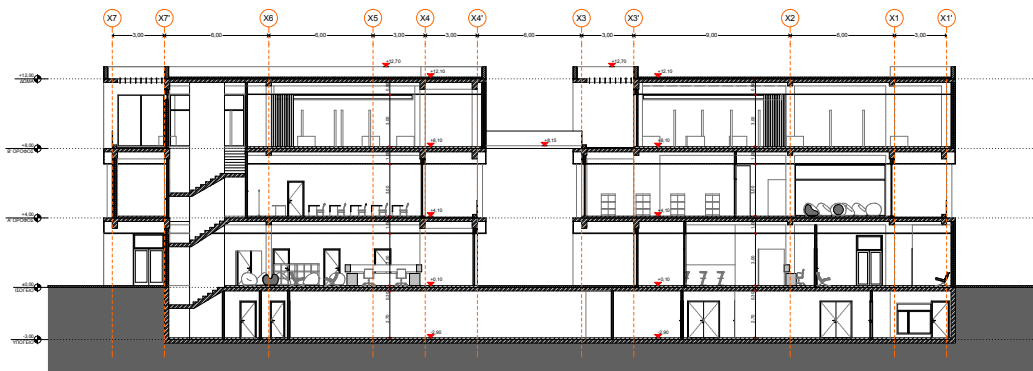

ΤΟΜΗ Α-Α

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

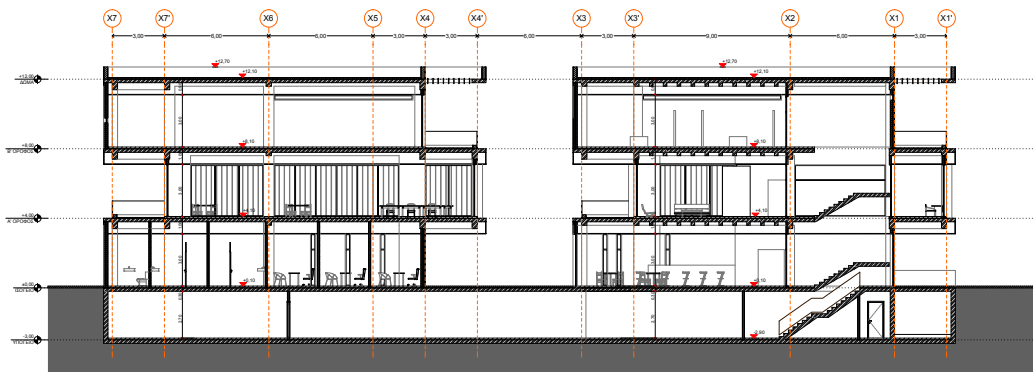
ΥΠΟΜΗΜΑ

- Τοιχοποιία Γυψοσανίδας
- Δέρμα(ς) Οπισθολιθοδομής
- Δέρμα(ς) Οπισθολιθοδομής
- Οπισθολιθ. Στοιβάδα

τράβος αναλυτικός / τράβος αναλυτικός
 τράβος τοίχου / τράβος αναλυτικός
 τράβος αναλυτικός / τράβος αναλυτικός

+1.10 τράβος στήλη(ς) Οπισθόδομο
 +1.10 τράβος στήλη(ς) Οπισθόδομης

ΚΛΕΙΔΙΑ

ΤΟΜΗ Β-Β

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

Τμήμα: **ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ**

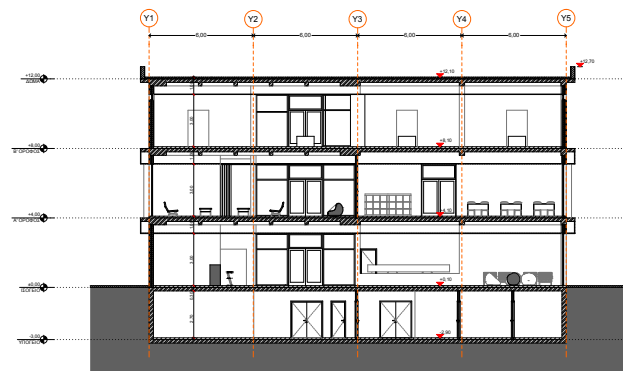
Εργασία: **Πολιτιστικό Κέντρο στο Χαλκίδα**

Πλάτος: **ΤΟΜΗ Α-Α / ΤΟΜΗ Β-Β**

αρ. ποιοτικού: **A06**

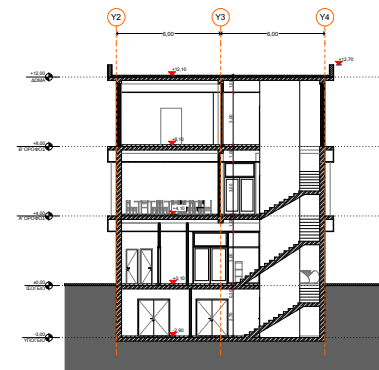
Κλίμακα: 1:100 Ημερομηνία: Ιανουάριος 2013

επιβλέπων: **Κωνσταντίνος Αλεξόπουλος** / **Μιχαήλ Κωνσταντίνος**
 κωδ. έργου: **Κωνσταντίνος Αλεξόπουλος** / **Μιχαήλ Κωνσταντίνος**

ΤΟΜΗ Γ-Γ

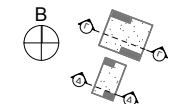
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΤΟΜΗ Δ-Δ

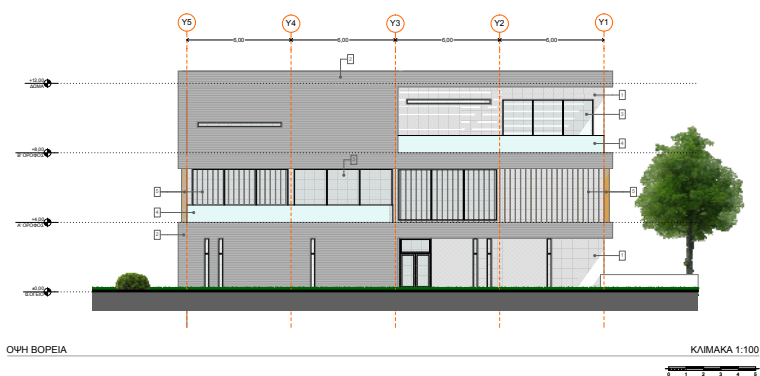
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΠΟΜΗΜΑ	
	Τοιχοποιία Γυψοσανίδας
	Δομική Οπτοκλινοδομική
	Δομική Οπτοκλινοδομική
	Οπτική Στεγανότητα
	πίδακος αναγωγής
	θαλάσσιος αναγωγής
	θαλάσσιος
	θαλάσσιος αναγωγής
	πίδακος αναγωγής
	θαλάσσιος αναγωγής
	θαλάσσιος αναγωγής
	θαλάσσιος αναγωγής

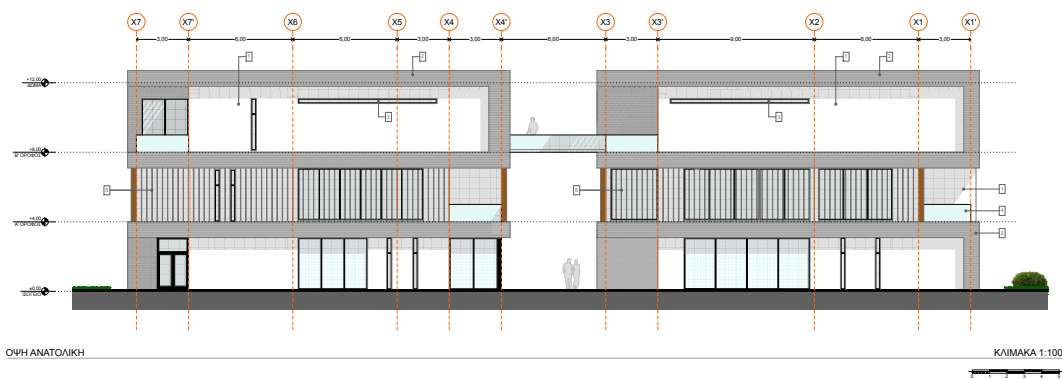
ΚΛΕΙΔΑ

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ	
Τύπος	
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ	
Ομάδα Προγράμματος	
Πολιτιστικό Κέντρο στο Χαλβύτι	
Όνομα τμήματος	
ΤΟΜΗ Γ-Γ / ΤΟΜΗ Δ-Δ	
Αρ. πτυχιακής	
A07	
Κλίμακα	1:100
Ημερομηνία	Ιούλιος 2013
Επιβλέπων	Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου
Συμμετέχοντες	Μαριάνθη Αλεξίου Κωνσταντίνος Αργετινάς

Οψη Βορεια

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

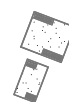

Οψη Ανατολικη

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Επίχρωμα από τριπτό λευκό
2. Εργαλείο ανοξείδωτο
3. Καόσιμα αλουμινίου μαύρα
4. Καγκλιόμα γυάλινο
5. Κουιές προβάλες σίκαλης ξύλινες

ΚΑΕΙΔΙΑ

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

Τύπος: **ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΓΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ**

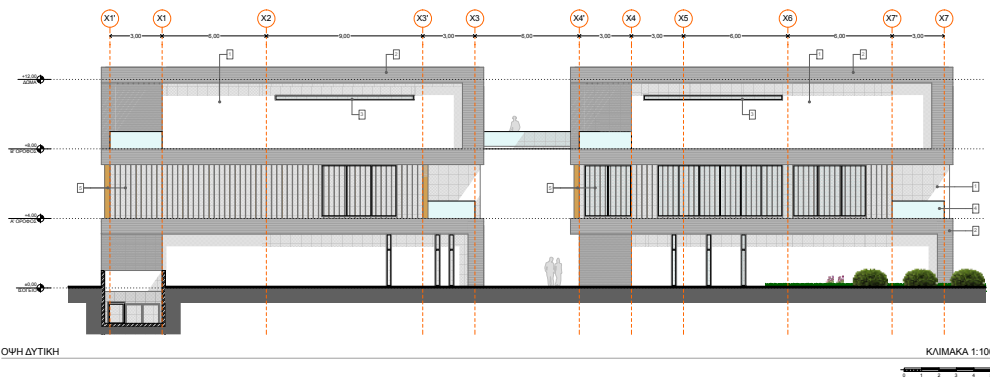
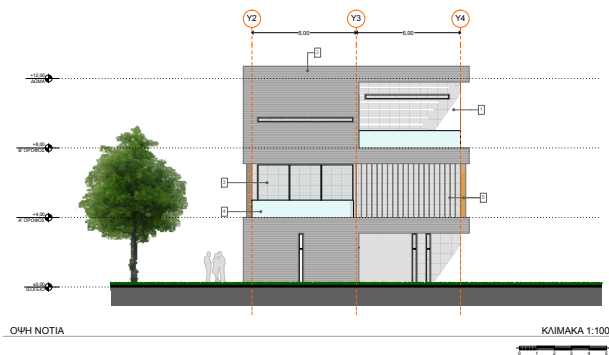
Όμιλος Προγράμ. Έργου: **Πολιτιστικό Κέντρο στο Χαϊδάρι**

Όψη: **Οψη Βορεια - Οψη Ανατολικη**

αρ. προέχου: **A08**

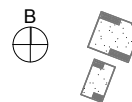
Κλίμακα: 1:100 Ημερομηνία: Ιούλιος 2013

Επιμελητής: **Κωνσταντίνος Μπαρδολόμους** / **Μιχαήλ Κωνσταντίνος**
 Συνεργάτης: **Κωνσταντίνος Μπαρδολόμους** / **Μιχαήλ Κωνσταντίνος**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Επίχρωμα από τριπτό λευκό
2. Εξωτερικό αλουμίνιο
3. Καύσιμα αλουμινίου μαύρα
4. Καγκλιόμα γυάλινο
5. Κουρτίες προβάλες σκίασης ξύλινες

ΚΑΕΙΔΑ

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

Τμήμα:
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΓΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

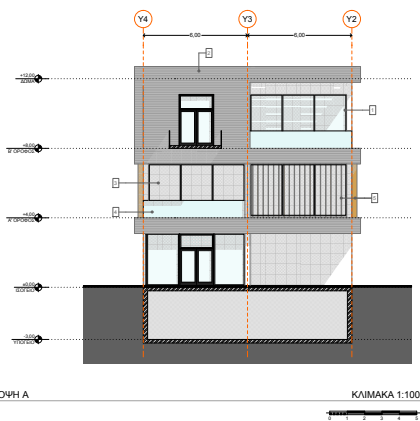
Όμιλος Προγράμματος:
Πολιτιστικό Κέντρο στο Χαϊδάρι

Όψεις προσόψεων:
ΟΨΗ ΝΟΤΙΑ - ΟΨΗ ΔΥΤΙΚΗ

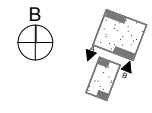
αρ. προσόψεων:
A09

Κλίμακα: 1:100 Ημερομηνία: Ιούλιος 2013

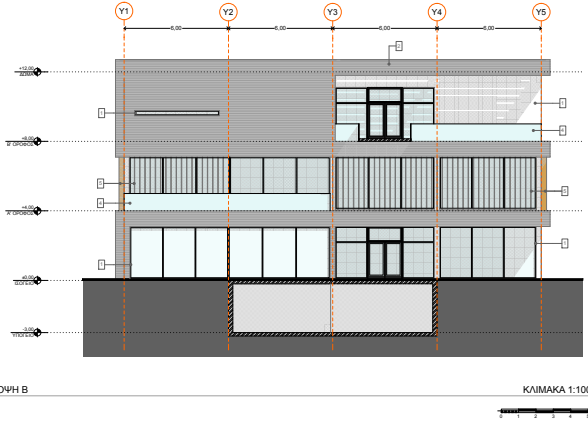
Επιμελητής: Επιστημονικός καθ. Μπαρής Κωνσταντίνος
Κωνσταντίνος Αλεξάνδρου Κωνσταντίνος Μπαρής

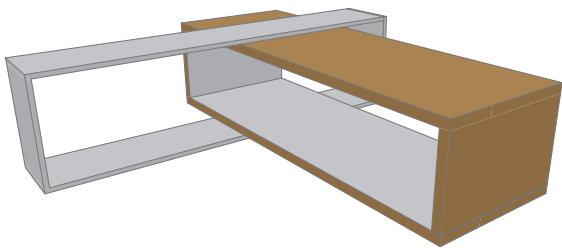
- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
1. Επίχρωμα από τριπτό λευκό
 2. Εργολής ακροόρισμα
 3. Καόσιμα αλουμινίου μαύρα
 4. Κιγκλιόμο γυάλινο
 5. Κινητές προφίλες σκίασης ξύλινες

ΚΑΕΙΔΑ

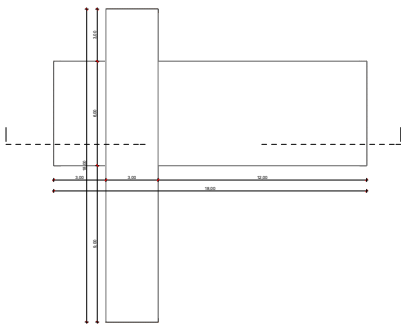

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
 Τμήμα
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ
 Εργαστήριο Εργασίας
Πολιτιστικό Κέντρο στο Χαλβόρι
 Όψεις ΟΨΗ Α - ΟΨΗ Β
 αρ. ποσειδών: **A10**
 κλίμακα: 1:100 ημερομηνία: Ιούλιος 2013
 επιβλέπων: Κωνσταντίνος Μπαρδούλης / Μιχαήλ Κωνσταντίνος
 κωπιδάκης: Κωνσταντίνος Μπαρδούλης

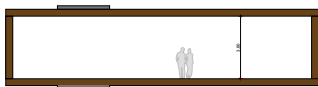

ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ

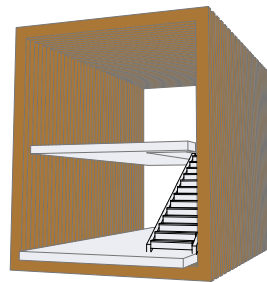
PAVILION A

ΚΑΤΟΨΗ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

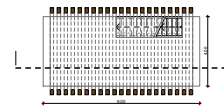

ΤΟΜΗ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

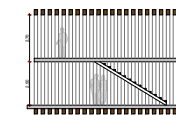

ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ

PAVILION B

ΚΑΤΟΨΗ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

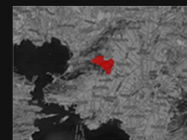
ΤΟΜΗ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ	
Τύπος	
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ	
Θέμα Προγράμματος	
Πολιτιστικό Κέντρο στο Χαλδίσι	
Όνομα κτιρίου	
PAVILIONS	
αρ. ποσειδών	
A11	
Κλίμα	Ιανουάριος
1:100	Ιούλιος 2013
σπουδαστές	επιπλέον κείμενο
Κωνσταντίνος Αλεξάκης	Μιχαήλ Κωνσταντίνος
Κωνσταντίνος Αρσένος	

7 ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΟ ΧΑΪΔΑΡΙ

ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΚΤΙΡΙΩΝ

ΚΩΣΤΑΚΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
ΚΩΣΤΑΚΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘ.: ΜΠΑΡΛΑΣ Κ.

Ο άξονας της επέμβασης διαδραματίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο: είναι η **ραχοκοκαλιά**, που συνδέει διάσπαρτους χώρους πρασίνου και αστικά κενά σε τοπική κλίμακα. Είναι λοιπόν ένας πολυλειτουργικός άξονας, καθώς αποτελεί το εμβληματικό, πολιτιστικό και κοινωνικό κέντρο του Χαϊδαρίου.

Το Πάρκο και το Πολιτιστικό Κέντρο παρέχει έναν ισότιμο χώρο, ένα συνδυασμό "**ροής**" και "**στάσης**".

